

”Vi kallar det för Boomerangeffekten”

Boomerang satsar på återvinning av sina plagg och vill gärna att deras kunder ska bli lika engagerade. På Boomerang erbjuds kunderna rabatt på nya kollektioner då de lämnar in gamla kläder från tidigare säsonger som de handlat i deras butiker.

SID 11

Välklädd och trendig i lånade kläder

Hos Lånegarderoben kan man låna kläder till både vardags och fest för att skapa en mer hållbar konsumtion. Här ligger inte fokus på själva ägandet av ett plagg, utan att kunna se snygg och välklädd ut i alla situationer oavsett storlek på plånboken.

SID 11

recycle

EN TIDNING OM ÅTERVINNING

• POPPIUS KLASS A HT 2012

Återvinning räcker inte till enligt EU

Nu vill EU att medlemsländerna ska presentera åtgärder för att minska uppkomsten av avfall. Det är inte längre tillräckligt att återvinna. I Sverige samarbetar Naturvårdsverket med kommuner, organisationer och företag för att ta fram förslag på åtgärder. SID 4

Förbud mot plastpåsar diskuteras

I Bryssel diskuteras att eventuellt förbjuda plastpåsar i Europa men motståndet mot detta är fortfarande starkt. I flera länder runt om i världen har man redan vidtagit restriktioner kring tillverkning och användandet av plastpåsar. SID 14-15

Perukmakeri blir gymnasieutbildning

Med 40 års erfarenhet i bagaget startar nu Inga-Lill Engholm upp Sveriges första utbildning inom medicinskt perukmakeri på gymnasienivå. SID 2-3

Textilt avfall blir till nya kläder

Stockholm Stads nya projekt, ”Textilt avfall – en framtida resurs”, går ut på att samla in tyger från återvinningscentralerna och fiberåtervinna dessa. I snitt förbrukar varje svensk 15 kilo kläder och hemtextil varje år.

– Det hamnar textilier i containern för brännbart som vi vill göra någonting bättre av, säger projektledare Karin Sundin. SID 6

Företagen vinner på förkortad livslängd

Glödlampstillverkare försämrar hållbarheten på sina produkter

Många företags fokus ligger på vinsten av antal sålda produkter. För att öka produktionen, konsumtionen och vinsten ännu mer har man byggt in beståndsdelar som ska se till att produkten får en beräknad livslängd och att kon-

sumenten blir tvungen att köpa nytt när den gått sönder. Detta kallas för planerat åldrande och är en av grundpelarna för en marknads ekonomi som bygger på ständig ekonomisk tillväxt.

Företagen själva pekar gärna på att ständigt skapa nya modeller. Ny design driver på utvecklingen mot mer miljövänliga och effektiva produkter samt att anpassa varan efter användningsområde. SID 17

Recycling och ekologi är nya bröllopstrenden

Trenden med ekologiska bröllop växer sakta men stadigt. Det säger Katharina Brunat som grundat ecobride.se, en hemsida med inspiration om ekologiska bröllop.

Boken ”JA! Er guide till ett etiskt och ekologiskt bröllop” kom ut 2010 och i den ger Kat-

harina sina bästa tips på hur du gifter dig och samtidigt värnar om miljön.

Fanny Bergström Buller och Daniel Buller gifte sig klimatsmart och fick ett personligt och ekologiskt bröllop. Gästerna tog tåget till ceremonin och brudparet cyklade från kyrkan till

festlokalen. De valde mat, blommor och dekor efter säsongen samt uppmuntrade sina gäster till att köpa hållbara presenter.

– Det är roligare om maten har en anknytning till området och att det finns en historia bakom varje rätt, säger Fanny. SID 18-19

Upptäck återvinning med oss

Det ska vara lätt att återvinna, och helst också gynna en själv på något sätt för att det ska vara intressant. Det anser de flesta i dagens samhälle.

Många började som barn panta för att tjäna några extra kronor, och visst var det ganska roligt att gå till affären med en påse full av skramlande aluminiumburkar och klirrande glasflaskor. Men det var då.

Idag har återvinningsalternativen blivit fler och miljömedvetenheten högre. Vi måste ta mer ansvar än att lägga de där burkarna och flaskorna i pantautomaterna.

Att återvinna innebär att vi sparar på både material och energi. Även utsläppen av koldioxid minskar om vi väljer att återanvända det vi ska slänga. I Sverige utgör koldioxid ungefär 80 procent av utsläppen av växthusgaserna och är på så sätt den gas som bidrar mest till växthuseffekten.

Trots att vi i Sverige över lag är duktiga på att källsortera, till exempel sägs det att vi är bäst i världen på att återvinna elavfall, så går det alltid att göra bättre.

Recycle är en tidning om återvinning. Du bjuds på det senaste inom återvinningsvärlden, som till exempel att EU nu tar krafttag för att minska uppkomsten av avfall och att Re-Do Designstore satsar på att etablera sig på Internet. Läs om företagen som medvetet minskar livslängden på sina produkter för att få oss att handla mer.

Vi bjuder även på en hel del roliga fakta om hur du gör ett eko-bröllop och hur du återanvänder din julgran.

Vi som har gjort den här tidningen är klass A på Poppius Journalistskola. Recycle är vårt projektarbete vi arbetat med de sista veckorna under grundkursen. Vi hoppas du får en god lästund och att du hittar något här i tidningen som passar även dig.

Glöm inte att återvinna tidningen när du läst klart.

Ellinor Parck

Redaktion

Mikaela Annerot
Matilda Brandell
Elisabeth Gottfridsson
Johanna Henriksson
Rebecka Jungstedt
Pelle Jutehammar
Celia Karlin O'Sullivan
Simon Lundegård Lublin
Tommi Lycke
Frida Melin
Liv Nilsson
Ellinor Parck
Louise Roth
Hannah Sandberg
Oliver Ström Bäverlind
Marie Söderberg
Martin Söderberg
Liselotte van der Meijns
Madeleine Wallgren
Katarina Walsberg
Linn Warvinge
Magnus Ekberg
Håkan Söderberg

En peruk tar mellan 50 och 70 timmar att tillverka. De handknyts av riktigt hår och används flitigt inom teater och filmbranschen. Inga-Lill Engholm gjorde perukerna till

Inga-Lill tillverkar peruker av

Efter 30 år som frisör sadlade hon om till perukmakare. Nu brinner hon för att lära ut yrket till andra på

Redan vid tidig ålder visste Inga-Lill Engholm att hon ville arbeta med hår. Nyss fyllda 18 år öppnade hon sin egen frisørsalong och 40 år senare arbetar hon fortfarande inom samma bransch.

- När jag började jobba på 70-talet var peruker inte vanliga. På 90-talet hände något, då fick jag upp intresset för det, säger Inga-Lill Engholm som arbetar som perukmakare.

Efter 30 år som frisör ville Inga-Lill Engholm prova något nytt. Hennes axlar och rygg började hämma henne i arbetet. - Jag såg en annons om en perukma-

karutbildning i Borås och tänkte att det där vill jag prova. Jag kunde använda mig av mina frisörkunskaper samtidigt som jag fick nya, det blev en nytändning för mig, säger Inga-Lill.

Att tillverka en peruk är en process med många moment som tar 70-80 timmar.

Inga-Lill Engholm

Film och teater

Inom film och teater är det viktigt att samarbetet med kostymör och regissör

fungerar bra. Skådespelaren som ska använda peruken får sitt huvud avbildat genom att sätta plastfolie runt om huvudet. Sidorna klipps till och modellen sätts sedan på ett trähuvud och plasten överförs till en hårdare form av tyg. Tygmodellen är den som håret ska fästas i och som ska bäras på huvudet.

Tidskrävande arbete

- Att knyta håret i modellen tar ungefär 50 timmar. Det kan låta som en lång tid men när du väl sitter där och knyter går tiden ganska snabbt. Du går inte från ett till hundra utan du hoppar lite i knytandet. Håret ska se riktigt ut och därför gäller

det för oss att skapa benor och virvar enligt önskemål, säger Inga-Lill.

Utprovning och klippning

När håret är färdigknutet provar skådespelaren peruken och kostymören tycker till om frisyren innan håret klipps. Eftersom skådespelaren ska likna en karaktär i en film eller pjäs är ljussättning och smink också viktigt. Därför testas peruken i den rätta miljön för att se eventuella brister.

- Jag lyder egentligen bara order om hur utseende och färg ska vara men såklart lyssnar de på mig om jag har en åsikt. Det är ändå mitt jobb, säger Inga-Lill som bland an-

Kafé inspirerar till sundare livsstil

Med fokus på matens tillverkning och med målet att skapa ett mer hållbart samhälle tar de ekologiska restaurangerna och kaféerna över Stockholm. För Isis Holm, grundaren av Ecoist tar det dock inte slut där, utan återvinningen står i fokus på menyn när gästerna lämnar kaféet.

Att kunna skämma bort sig med en fika och samtidigt vara klimatsmart är lätt i en storstad som Stockholm. Det är nära till naturens alla tillgångar strax utanför tullarna. På fashionabla Östermalm ligger den lilla oasen Ecoist, med fokus på hälsa, ekologi och kvalitet. Här finns mat som håller bästa kvalitet anser de själva och som de samtidigt kan stå för. Deras filosofi är att det skall gå lätt och snabbt att få i sig bra mat. Det är viktigt att man skall kunna njuta av mat och godsaker även om man vill ta hand om sig. I butiken kan man köpa både mat och näringstillskott men man finner även ekologiska hud- och hårvårdsprodukter.

Utbildad näringsterapeut

Isis Holm är utbildad näringsterapeut. Hon erbjuder det mesta inom kost och kosttillskott och har lång erfarenhet från branschen och ger sina kunder individuell kostrådgivning och håller inspirerande kurser och föredrag.

- Jag ville skapa en butik som jag själv skulle vilja handla i. En butik där man kan köpa god och hälsosam mat, fika

Klimatsmarta kafeér i Stockholm

- Ecoist, Sibyllegatan 51
- Yogayama, Jungfrugatan 8
- Sini Organik, Hornsgatan 39
- Organic Green, Rehnsgatan 24
- Ecobaren på Centralbadet, Drottninggatan 88

och kaffe utan onödiga tillsatser, säger Isis.

Sina egna rutiner och vad som hamnar på tallriken är mycket viktigt för Isis.

- Jag tror att den viktigaste grunden för hälsa är att ta bort socker, kemiska tillsatser, mat som innehåller gluten och bearbetade mjölkprodukter. Detta är mat som vi människor bara haft en kort period i vår historia och vi är inte genetiskt anpassade för det. Kvaliteten

på maten är också viktig, det vill säga hur djuren har levt och hur grönsakerna har odlats. Personligen mår jag bäst då jag äter en blandning av raw food och low carb, en diet som består av mycket grönsaker, bär, linser, alger, vildris, olivolja, kokosolja, kött och fisk.

Matavfallet återvinns

På Ecoist är de väldigt miljömedvetna och allt matavfall återvinns och blir

till biogas. Produkterna kommer från KRAV-märkta kök och det är mycket viktigt att inget går till spillo. Givetvis finns det färdiglagad mat för de som arbetar i närheten och vill ha en nyttig matlåda men det går även att köpa ekologiska produkter att ta med sig hem och laga till.

- Målet är att få människor att se hur mycket fantastisk och hälsosam mat du kan äta och att det inte behöver vara tidskrävande eller tråkigt. Föregår man med gott exempel är det lättare för andra att ta efter. Detta gäller även vårt arbete kring återvinning, menar Isis.

Kunderna inspireras

För Anna Adolfsson, som ofta besöker Ecoist och kallar sig för miljöadministratör, är detta ett kafé som håller på sina principer kring miljötänkande och återvinning.

- Min fasta övertygelse är att lösningen på miljöproblemen kan organiseras fram. På Ecoist känner jag att de tänker på hela processen kring maten de serverar. Det är inte bara fokus på själva konsumerandet av maten utan hur den faktiskt hamnar på vårt bord men även vad vi gör med det som blir över. Det är viktigt att vi tar vara på jordens resurser och återvinner det som vi inte gör oss av med på en gång. Jag har bland annat egen liten kompost hemma i lägenheten där jag återvinner. Det är ett steg i rätt riktning för en mer hållbar värld.

Madeleine Wallgren

Uppsättningen av Romeo och Julia på Göta Lejon i Stockholm. Foto: Inga-Lill Engholm

Återvunnet hår

Sveriges första gymnasieutbildning inom perukmakeri

nat har arbetat på de stora föreställningarna Fröken Julie och Romeo & Julia på Dramaten i Stockholm.

Hjälper cancerpatienter

Inga-Lill har utvecklat ett nära samarbete med Landstinget där hon hjälper cancerpatienter att få nytt hår. För att klara av arbetet har hon startat upp en egen verksamhet inom perukmakeri ute i Fruängen i Stockholm.

- Jag tycker att det känns jättebra att få hjälpa människor med en god gärning, även om det sker på lite andra villkor än tidigare. Det blir en personlig relation med patienten där vi för en dialog så att de blir nöjda, fortsätter hon.

Startar utbildning

Med erfarenhet på över 40 år i branschen känner Inga-Lill stor motivation till att lära ut sin kunskap till andra. Hon ska starta upp Sveriges första utbildning på gymnasienivå inom medicinskt perukmakeri.

- Det är nog det roligaste med det här jobbet, att kunna få lära ut sin kunskap till andra. Jobbet blir roligare med alla ungdomar som bidrar med sin energi, då blir det också lättare att lära ut allt man lärt sig, avslutar Inga-Lill Engholm.

Martin Söderberg

Indiskt hår mest eftertraktat

Indiskt hår har bäst kvalitet. Det är slitstarkt och har bra tjocklek.

Att Indiska kvinnor säljer sitt hår har varit ifrågasatt. Bland annat finns de som anser att fattiga och unga människor utnyttjas. De klipper av sig sitt hår som sedan säljas vidare till västvärlden.

Unga människor arbetar långa dagar med låg lön, de använder starkt blekmedel utan handskar och får dessutom i sig en massa farliga kemikalier.

Håret som skapar perukerna bleks i Indien innan det transporteras till bland annat Sverige. Här används det till att göra peruker inom teater och film men även till cancersjuka.

Foto: Pixabay

Djupdykning efter mat i containrar

Bloggaren Dumpster Grrl letar mat i containrar

Illustration: Dumpster Grrl

Ätbar mat fyndas av friganer

Människor som tillhör den alternativa livsstilen friganism kämpar för att ta till vara på livsmedel som matbutikerna kasserar. Dumpster Grrl och Anton Sörhus har anammat den containerdykande livsstilen. Varje år slängs drygt två miljoner ton fullt ätbar mat i Sverige.

Att ta tillvara på livsmedel har blivit något av en trend under de senaste åren. Ett sätt att minska på svinnet av mat är att ta tillvara på matbutikernas kasserade varor. Inom livsstilen friganism tar man avstånd från all masskonsumtion som finns i samhället. En viktig del i detta är containerdykning.

- Jag och några kompisar cyklade runt i de södra förorterna till Stockholm och kollade in olika mataffärers containrar, berättar Anton Sörhus, som provat på den friganiska livsstilen några gånger.

Den twitterande bloggaren Dumpster Grrl skriver flera inlägg i veckan där hon visar upp sina nattliga fynd ur matbutikernas sopor.

- Jag containerdyker för att det finns ett otroligt överflöd av saker i vårt konsumtionsinriktade slit- och slängsamhälle. Jag försöker leva så gott det går genom att ta tillvara på grejer som slängts. Det är både miljövänligt, roligt, spännande och ekonomiskt, säger Dumpster Grrl.

Olagligt

Många butiker har börjat låsa sina containrar eftersom det anses olagligt att ta deras kasserade varor.

- De skyller på lagstiftning och säkerhet, men ärligt talat är de väl rädda för att förlora pengar, fortsätter Anton Sörhus.

- Jag kan inte svara på om våra containrar låses, säger Bodil Hornbäck kommunikativt på livsmedelsbutikskedjan Willys.

Willys vill förändra

Bodil Hornbäck anser att maten hamnar i containern av en orsak och ska då inte plockas upp därifrån.

- På grund av de olika förutsättningarna som påverkar försäljningen så händer det ibland att varor får korta datum och våra butiker har ett strikt regelverk för hur länge produkterna får finnas till försäljning, berättar Bodil Hornbäck.

Varje Willysbutik avgör själva hur de utgångna varorna tas om hand, antingen säljs de till reducerat pris eller så kasseras dem. För tillfället håller Willyskedjan på att utveckla ett samarbete med ett företag som vill ta hand om utgångna livsmedel och skänka dessa vidare till välgörande ändamål.

Matfynd läggs ut på nätet

Konserver och rutten frukt är vanligt att hitta i matbutikernas containrar, men även torrvaror som väffelpulver kan hittas. En del gör riktiga fynd och visar upp bilder på livsmedlen i de sociala medierna. Som containerdykare, forskollärare, kolonist och liftare berättar bloggaren Dumpster Grrl om fenomenet och vilka otroliga fynd som kan göras.

-Hittar man ett nät med citroner varav en är superäcklig så brukar vi ta ut den på plats och sen får man "finrensa" när man är hemma. Jag äter aldrig några dåliga grejer, man får helt enkelt avgöra med de olika sinnena, säger Dumpster Grrl.

Hon tror att de flesta människor som lever i dagens industrisamhälle saknar respekt för mat.

- Folk är för bekväma, man åker ju bara till affären och köper maten och bryr sig inte så mycket om arbetet som har lagts ned, säger Dumpster Grrl.

Matvaror som passerat bäst föredatum eller av annat skäl kastats kan i de flesta fall anses ätbara av friganerna. Det är inte bara mat som räddas av friganerna, utan även möbler och kläder.

Alternativ till att slänga

Stora matbutiker slänger mer än mindre butiker och det finns mycket att jobba med för att minska livsmedelsvinnet.

- Butikerna kan till exempel märka om varor till ett billigare pris eller lägga matvaror i en korg vid utgången där folk bara kan ta gratis. Jag har hört att det finns i andra länder, berättar Dumpster Grrl.

Hon föreslår även att mat som blir över kan även användas av butikerna till att laga dagens lunch och sälja matlådor till kunderna, vilket även Willys kommunikativt Bodil Hornbäck ser som positivt.

Louise Roth

Stort urval av bönor, linser och alger trängs med kaffe och choklad på Ecoist

Foto: Ecoist

Naturvårdsverket har börjat samarbeta med skolkök och kostchefer för att minska matsvinnet.

Foto: Anna Carin Isaksson, Fria Tidningen

Avfallen måste minska

EU:s nya krav: Sverige måste ta fram program för att förebygga avfall

Nu tar EU krafttag för att minska uppkomsten av avfall och ställer krav på medlemsländerna att presentera förebyggande åtgärder. – Om inget görs för att vända den här trenden så kan avfallsmängderna vara fördubblade till år 2030, säger Christina Jonsson, samordnare för avfallsstatistiken på Naturvårdsverket.

Mängden avfall i Sverige och Europa ökar och något trendbrott går inte att utläsa i den rapport över avfallsstatistik som nyligen presenterades av Naturvårdsverket. För att bryta den negativa utvecklingen har EU ställt krav på samtliga medlemsländer att ta fram nationella program för att förebygga avfall. Att återvinna räcker inte.

Nu måste vi också hitta sätt att påverka hur mycket avfall som produceras.

I Sverige leds arbetet med programmet av Naturvårdsverket, som i samarbete med representanter från kommuner, organisationer och företag nu sätter mål och tar fram förslag på styrmedel. Eftersom största delen avfall uppkommer inom kategorierna textilier, mat, elektronik och byggmateriel, kommer det avfallsförebyggande programmet i huvudsak koncentrera sig på åtgärder inom dessa områden.

Konsumerar mer och mer

Det uppkomna avfallet är starkt kopplat till den mängd varor som produceras. Idag finns inget som tyder på att produktion och konsumtion minskar, snarare tvärtom. Vi konsumerar mer

och mer – inom alla områden. Därför måste vi, enligt Christina Jonsson, gå mot en mer hållbar konsumtion och

”Det är en stor utmaning. Vi vill försöka få människor att använda sina kläder under längre tid och att minska slit- och slängbeteendet.”

produktion som gör att vår totala miljöpåverkan minskar. För de allra flesta handlar det om en livsstilsförändring.

Sanna Due på Naturvårdsverket arbetar med utformningen av programmet inom mat och textilier:

– När det gäller mat så har vi inriktat oss på skolkök och kostchefer inom kommunerna. Vi samarbetar bland annat med Hushållningssällskapet som nu genomför 100 föreläsningar om hur man kan minska matsvinnet i kommunernas offentliga kök. Men vi tar också fram faktablad och olika typer av information till hushållen.

Kläder är billiga och modetrenderna inspirerar oss att hela tiden förnya våra garderober. Så för att minska klädkonsumtionen behövs flera olika typer av åtgärder.

– Det är en stor utmaning. Vi vill försöka få människor att använda sina kläder under längre tid och att minska

slit- och slängbeteendet, säger hon.

Förslagen om hur det ska göras handlar bland annat om att på olika sätt göra människor medvetna om vilken miljöpåverkan deras klädkonsumtion leder till. Men olika former av styrmedel är också aktuella.

Tänkas bli skatt

– Företag kommer att tvingas att ta ett större miljöansvar från designfas till produktion och insamling av textilier. Det kan även tänkas bli skatt på textilier som inte är bra för miljön. Att lämna trasiga kläder och skor för reparation kan också bli billigare, förklarar Sanna Due.

Det avfallsförebyggande programmet ska vara klart i december 2013.

Liv Nilsson

Avfallstrappan

Grundar sig på EU-direktiv och är en metod för att uppnå EU:s miljömål

Minimera

Genom styrmedel av olika slag skall mängden avfall minimeras. Styrmedlen skall utformas så att producenter använder så effektiva produceringsmetoder som möjligt. Dessutom skall konsumtionsmönster förändras.

Återanvända

Allt avfall skall i så hög grad som möjligt återanvändas. Detta är en hanteringsform som idag främst sköts av ideella verksamheter, vilka samlar in brukbara objekt. Återvinningscentraler med återanvändningssystem börjar dock alltmer bli vanligt i Sverige.

Återvinna

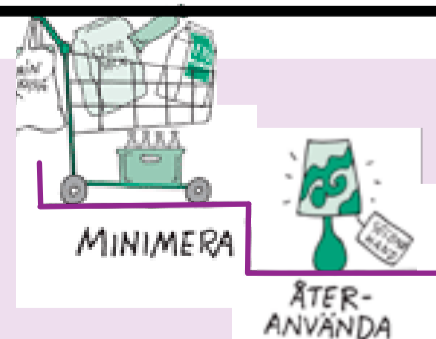
Då råvaror kan återvinnas sparas stora resurser. Exempelvis kan pappers- och ståltillverkning börja i pappersbruk eller stålverk istället för skogen eller gruvan. Här kommer producentansvaret in i bilden som också är ett styrmedel för att producenter själva får ansvara för sitt avfall.

Energiutvinna

Brännbart avfall är en resurs för energiutvinning i fjärrvärmeverk och elproducerande kombikraftverk där det kan användas för att alstra värme och el.

Deponera

I sista hand är det fråga om deponering på en soptipp, alltså det sämsta

alternativet. Det gäller avfall som inte kan användas som en resurs.

Sverige bäst på återvinning

Men återvinning av små elprodukter kan vi bli bättre på

Svenskar är världsmästare på att återvinna ljuskällor och elavfall. Under 2011 hamnade insamlingen av elartiklar på 154 185 ton, vilket motsvarar 16,27 kg/person. En ökning med 2,5 procent jämfört med 2010.

– Svenskarna är otroligt bra på att lämna in sina uttjänta elektronikprodukter istället för att låta de bli liggande hemma, och dessutom ökar engagemanget att återvinna från år till år, säger Ulrika Eliason, informations- och marknadschef på El-Kretsen.

Sedan 2001 finns ett producentansvar för återvinning av elavfall, vilket innebär att elproducenterna är ansvariga för ett fungerande återvinningssystem. El-Kretsen, samlingsorganisation för återvinning av elektronik och batterier arbetar kontinuerligt med Avfall Sverige och landets kommuner för att göra det så enkelt som möjligt för hushållen att återvinna sin uttjänta elektronik. Hälften av det El-Kretsen samlar in och återvinner består av allt från TV-apparater och dammsugare till datorer, leksaker och verktyg.

Utöver att ansvara för det etablerade återvinningssystemet genomför El-Kretsen flera projekt för att öka mängden återvunnet elavfall. Lysande återvinning och Återvinningshelgen är några av de senaste projekten. Återvinningshelgen som genomförts i september tre år i rad, syftar till att inspirera människor över hela landet att lämna in sina små elprodukter till återvinning.

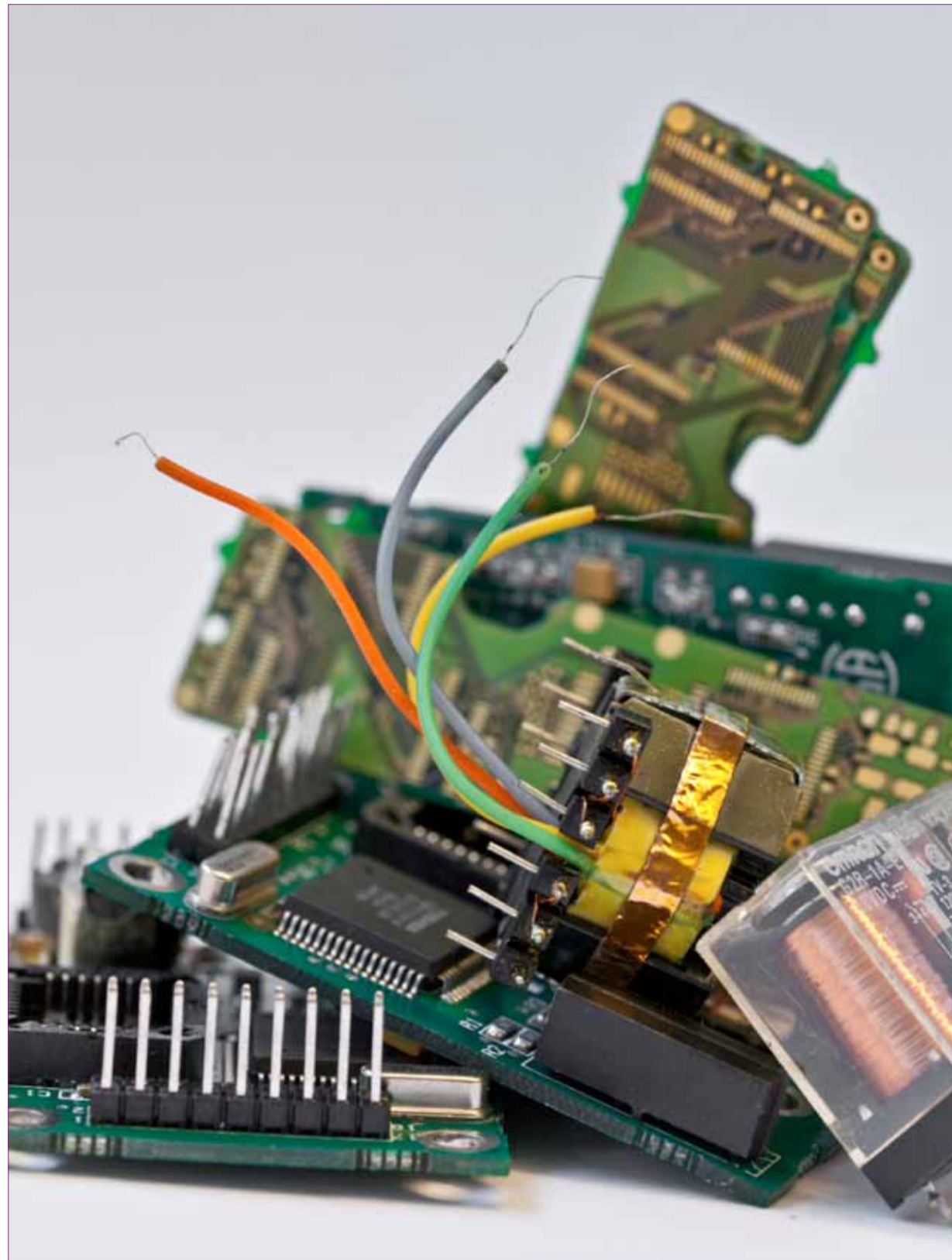
– Svenskar är jämförelsevis sämre på att återvinna små elprodukterna, till exempel fjärrkontroller, batterier och mobiltelefoner, dessa blir lätt liggande i en låda.

”Storskalig återvinning”

När de miljöfarliga ämnena i elektriska och elektroniskt avfall tagits bort kan mycket återvinnas och metall, glas, ädelmetaller återvinns till nya produkter. En metall är lika ren, vare sig den framställts från återvunnet material eller malm. Plast kan också återanvändas som råmaterial eller precis som tyg och trä gå till energiåtervinning.

– Genom storskalig återvinning kan vi minska deponeringen av elektronikskrot, säger Östen Isaksson projektledare på Boliden, som under året öppnat flera återvinningsanläggningar för att ta emot mer elektronikskrot och återvinna mer metall vid kopparsmältverket i Rönnskär. För Boliden och andra i vår bransch är det betydelsefullt att det går åt mindre energi att producera metaller ur sekundärt råmaterial. Elektronikskrotet kräver bara 10-15 procent av den energi som behövs då jungfruliga material används.

Idag tar EU:s insamlingsmål på fyra kilo elavfall per invånare och år inte hänsyn till medlemsländernas ekonomi.

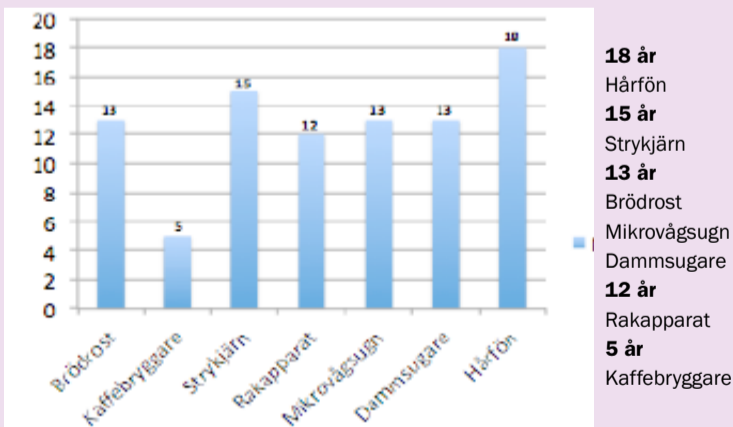
Boliden har öppnat flera återvinningsanläggningar för att ta emot mer elektronikskrot.

Foto: Pressbild, boliden.com

mi. I somras antogs det ombearbetade WEEE-direktivet (Waste electrical and electronic equipment) där dagens insamlingsmål i kilo kommer ersättas av ett procentuellt mål baserat på hur mycket avfall som genereras. Nu har medlemsstaterna 18 månader att anpassa sina nationella regler så de följer de nya EU-reglerna. Det är svårt att säga precis vilka förändringar i nationell lagstiftning det nya direktivet innebär enligt Naturvårdsverket. Där kommer man under närmaste tiden utreda på vilka sätt dagens regler behöver göras om och redovisa detta till Miljödepartementet som ansvarar för frågan.

Elisabeth Gottfridsson

Medellivslängd från inköp till återvinning

Stadsmissionens nya restaurang Matboden ska bli mer miljövänlig

Foto: Ellinor Parck

Nya Matboden i Gamla Stan

Stadsmissionen följer trenden och siktar mot att bli allt mer miljömedvetna. I dagarna väntas ett möte med Stockholms Stad.

Matboden, Stadsmissionens nyöppnade lunchrestaurang i Gamla Stan, ska den 27:e november ha möte med Stockholms Stad. Enligt Ewa Gledin, enhetschef på Matboden, är ämnet hur de kan bli mer miljömedvetna och omvandla överbliven mat till biogas.

Idag ger de bröd och andra torrvaror som blir över till Stadsmissionens andra sociala verksamheter, som de olika boendena, dagsverksamheterna och skolorna.

Ellinor Parck

Bergkross återvinns till nya byggen

I Stockholmsregionen går det åt ca tio miljoner ton bergkross vid olika byggen under ett år. Fyra miljoner ton berg, motsvarande 30 Hötorgsskrapor, sprängs ut vid bygget av Citybanan. Allt utsprängt berg återvinns, i nya byggprojekt, efter kross och sortering vid bergkrossanläggningar.

Elisabeth Gottfridsson

Trendigt med garn

Att sticka och virka har blivit populärt hos unga människor. De sätter miljön i fokus och vill skapa sådant som kan användas länge.

Trenden har lett till att garnförsäljningen ökat varje år sedan 2000.

På Kinnagarn i Marks kommun, en av Sveriges största återförsäljare av garn går garnförsäljningen mycket bra. Under hela 2000-talet har försäljningen ökat varje år. De ser att det kommer in nya typer av kunder till butiken nu.

– Medelålders kvinnor är de som varit i majoritet men nu börjar lite yngre kvinnor också köpa. Och ungdomar så unga som tio-tolv år har börjat hitta in till butiken, berättar Ingela Petersson som jobbar i butiken.

Även på Hannas garn och design i Göteborg har försäljningen ökat stadigt. Stickat är på modet i Sverige nu. För 15 år sedan var det tvärtom. Ingen ville ha stickat.

– Men nu vill alla ha det. Vi vill ha något unikt på oss. Något som ingen annan har. Bra kvalitet som sen kan gå i arv och återanvändas, säger Annis Juhlin-Duran, chef över butiken.

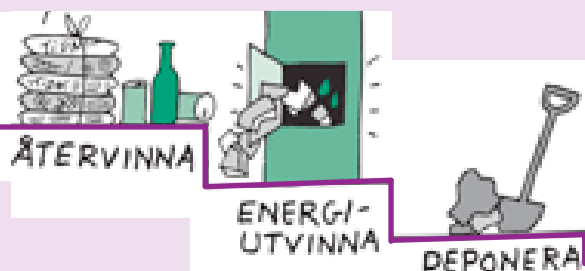
Celia Karlin O'Sullivan

Garnförsäljningen ökar igen.

Foto: Celia Karlin O'Sullivan

Avfallstrappan anger en hierarki i vilken ordning olika metoder ska behandla avfall.

Lampskärm av kablar.

Foto: <http://recycle-design.blogspot.se>

Återvinnande utbildningar

Nya utbildningar med inriktning på hållbarhet och återvinning börjar dyka upp på landets folkhögskolor och högskolor.

Från och med hösten 2012 finns en ettårig utbildning i återvinning på Eskilstuna Folkhögskola. Kursen heter "Recycle design - Återbruk" och eleverna utbildas i att skapa nya produkter av återvunnet material. På skolans blogg skriver lärare och elever om utbildningen.

Liv Nilsson

Återvinn dina trasiga jeans

Stockholms Stad samarbetar med Myrorna för att minska produktionen av textilfibrer

Nu startar Stockholm Stad ett projekt för att kunna återvinna textilier, vilket inte varit möjligt tidigare.

– Vi vill att ett par jeans ska kunna bli ett par jeans igen. Idag går det inte att återanvända materialet på det sättet, men det är som sagt under utveckling, säger Karin Sundin, projektledare för Textilt avfall – en framtida resurs.

Den 30:e september startade avdelningen för återvinningscentraler och farligt avfall i Stockholm Stad ett projekt där de försöker hitta metoder för att återvinna textilier. Målet är att nyproduktionen av textilfibrer ska minska. Projektet heter Textilt avfall – en framtida resurs, och förväntas pågå under sju månader på återvinningscentralerna i Bromma och Vantör.

– Det måste göras någonting åt problemet, antingen här i Sverige eller utomlands. Projektet kommer hålla på till april 2013, och då vet vi förhoppningsvis mer om det här och har hittat någon bra lösning, säger Karin Sundin.

Under försökets gång utreds olika metoder att återvinna textilier, men eftersom projektet är så pass nytt tittar Stockholm Stad fortfarande på vilka behandlingsmetoder de kan använda sig av.

– Det vi tittar på är hur mycket och vad vi får in, och vad det finns för möjliga intressenter, både i Sverige och Europa. Vi har fortfarande inte helt löst behandlingsfrågan eller hittat partners som kan ta ut fibrerna ur materialet.

Samarbete med Myrorna

Eftersom det i Sverige inte finns några metoder att få ut fibrerna ur textilier idag, bränns de textilier som inte kan återanvändas.

– Vi tycker att det här är jättebra. Dels utifrån ett miljöperspektiv att ingenting slängs i soptunnor och bränns, men även för vår egen del tror jag det är bra att det återvinns. Vi är jättepositiva till projektet, säger Emma Enebog, hållbarhetschef hos Myrorna.

Stockholms Stad har sedan 2005 ett samarbete med Myrorna, Sveriges största butikskedja för försäljning av

begagnade varor. Samarbetet innebär att Myrorna ansvarar över containrarna för återanvändningsbara textilier som finns på alla Stockholms återvinningscentraler. Även om dessa containrar för återanvändning finns, så slängs ändå ett stort antal tyger bland annat avfall.

– Vi vet om att det hamnar textilier i containern för brännbart och restavfall som folk inte vill ge bort av personliga skäl eller av slitage. Det är dessa textilier som vi vill lyfta ut nu och göra någonting bättre av. Även om kläderna hamnar i rätt container idag så måste man lösa frågan hur man kan göra gällande sorteringsprocessen.

Allt material ska behandlas olika när de återvinns, och med de metoder som finns idag måste textilerna sorteras för hand, vilket är en dyr och långsam process. Det finns dock en prototyp på en sorteringsmaskin i Holland men den används inte i stor skala ännu. I återanvändnings-sammanhang sorteras alla textilier för hand, till exempel har Myrorna en sorteringsanläggning, säger Karin Sundin.

Separata containrar

Att ha separata containrar för återvinning av textilier har redan hunnit visa goda resultat. Stockholm Stad gjorde i början av september en undersökning som visade att de borde få in en motsvarande siffra som den de fått fram under projektets första månad.

– I Bromma har vi fått in cirka fem ton textilier i veckan, medan det i Vantör går lite långsammare. Där får vi in runt fem ton på två veckor, men det har ändå gått fortare än vi trott att samla in textilt avfall. Förmodligen beror det på att när folk lägger textilier i containrarna så kan det hamna sådant som inte ska vara där, till exempel stoppade madrasser och kuddar.

Syftet med att hitta metoder för att återvinna textilier är att materialet skall kunna återanvändas till sin ursprungliga form igen.

– Idag kan jag tyvärr inte säga att det här är en ulltröja, och det ska bli en ulltröja igen. Men tanken är bra och vi hoppas vi ska hitta lösningar till att lyckas med detta.

Ellinor Parck

Textilinsamling i Bromma.

Foto: Stockholms Stad

Att ha separata containrar för återvinning av textil har gett goda resultat.

Visste du att...

- Produktionen av ett kilo textil kräver 15 kilo koldioxid. Det motsvarar en resa på 280 kilometer med tåg. Ett kilo textil motsvarar ungefär ett påslakan eller fem herrskjortor.
- I snitt förbrukar varje svensk 15 kilo kläder och hemtextil varje år. För ett hushåll med fyra personer innebär det 60 kilo per år.
- Produktionen av ett kilo bomullstyg kräver cirka 10 000 liter vatten. Det är lika mycket vatten som det rymmer i 50 badkar. Ett kilo bomull motsvarar ett par herrjeans och en t-shirt.
- Hela livscykeln för ett kilo t-shirts i bomull kräver 3 kilo kemikalier. Ett kilo t-shirts motsvarar cirka fem t-shirtar.

Källa: Peter Nyström, chef för Stockholm stads återvinningscentraler

Foto: Gettyimages

Succé för Provskor

Trots det kalla, regniga vädret därute är det fullt med folk som har letat sig in till Provskors första dag på vinterförsäljningen. Konceptet går ut på att samla in provexemplar som visas för inköparna.

Butiken har endast öppet tolv veckor om året och då är det trångt i skobutiken i Hornstull.

Bland de många kunderna hittar vi Madelene Bjälevik, med en fullpropad kundkorg.

- Det är så spännande att komma in hit. De har modeller som man inte kan hitta någon annanstans. Det är som en godisbutik. Olika skor i olika färger. Annars är det så tråkigt att köpa skor i Stockholm, det finns bara stora kedjor som alla säljer samma skor. Här kan man köpa något unikt och till ett bra pris. Och att det är positivt för miljö och hållbarhet är ett stort plus.

Stor efterfrågan

Idag har försäljningen av vinter-skorna börjat. De har fyra försäljningsomgångar varje år, en för varje säsong. Och två gånger per år har de sina superreor. Då ringlar sig kön utanför butiken lång hela dagen. Nästa superrea går av stapeln den tredje december.

Utan särskilt mycket marknadsföring har ryktet spridit sig och Provskor har blivit ett etablerat begrepp. Det fanns utan tvivel en efterfrågan på marknaden för detta.

- Det var ett sånt slöseri förut, när dessa skor slängdes. Detta är ju praktexemplaren som ska locka inköparna att lägga beställningar. Och det är mycket skor det handlar om, vi är sysselsatta nästan året om. Vi har öppet för kunderna tolv veckor om året och resten av tiden jobbar vi bakom kulisserna med att packa upp, prismärka och organisera. Det är tungt jobb men det går bra för företaget. Man blir väl inte rik men vi klarar oss på det, säger Carina Reijs som driver butiken i Hornstull.

Ingen trodde på idén

Företaget grundades för 20 år sedan av hennes far Bosse Reijs. Bosse arbetade som säljagent för ett skomärke. Han såg slöseriet med provskor som bara slängdes och fick idén att öppna en butik där de kunde användas och säljas till ett billigt pris, cirka halva marknadspriset.

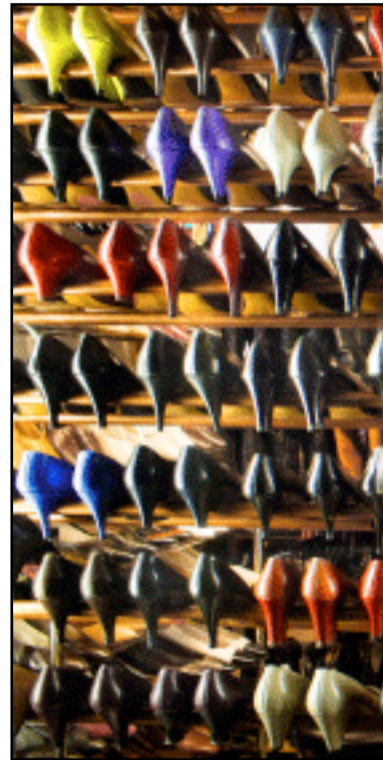
- Men det var ingen som trodde på pappa då. De trodde att han var tokig. Hur skulle man kunna driva en skobutik med bara en storlek? Men det har ju bevisligen gått bra, säger dottern Carina stolt.

Det började med märket Tamaris i storlek 37 men har till idag utökats till många exklusiva märken som Björn Borg, Dock Martins, Replay och Högl. De tar nu in ungefär 3000 modeller varje säsong. Även skostorlekarna har de börjat få in fler av. För kvinnor är det fortfarande mestadels skor i storlek 37 till 37,5 men det får

in ett visst sortiment i större storlekar också. För männen är de flesta skorna i storlek 41 - 42. Och ett sortiment med barnskor i utvalda storlekar kommer in till butiken till varje försäljningsomgång.

De har även en butik i Göteborg som drivs av Bosses andra dotter Camilla Reijs.

Celia Karlin O'Sullivan

Butiken Provskor tar in 3000 modeller varje säsong. Foto: Gettyimages

Vi undrar ...

Allt fler svenskar handlar kläder second hand.

Har du köpt second handkläder?

Josefine Abrahamsson, 18 år, studerande, Stockholm:

-Nej, jag har inte hittat någon bra second-hand butik med kläder som passar mig och min stil.

Victor Nilsson, 27 år, personlig assistent, Stockholm:

- Ja, det har jag. Det är billigare än att köpa nya kläder. De jeans jag har på mig nu har jag köpt second hand.

Evy Olsson, 64 år, operationskötterska, Sandviken:

-Ja, när jag är ute efter något speciellt. Det blir billigare, också gillar jag hela idén med att inte bara köpa nytt hela tiden.

Gunnar Forsblom, 53 år, egenföretagare, Älvsjö:

- Ja, när jag var i 20-årsåldern. Det var billigt och man kunde hitta udda saker där, något eget.

Anita Cedergren, 22 år, projektledare, Kalmar:

- Nej, jag orkar sällan ha tiden att gå runt och leta. Jag önskar jag hade tålmodighet att göra det.

Foto: Ellinor Parck

Textilt avfall

Vad: Textilt avfall - en framtida resurs. Projektet går ut på att hitta metoder för att återvinna textilier.

Var: På ÅVC Bromma och ÅVC Vantör finns det just nu separata containrar för trasiga textilier.

När: September 2012 till april 2013

Ansvarig: Karin Sundin, handläggare för avfallshanteringen på Stockholm Stad.

Mer information:

www.stockholm.se/avfall

Boel Olsson och Linn Bjelkne i butiken

Foto: Re-Do Designstore

Re-Do Designstore

Adress: Storgatan 20

Öppettider: tors-fred 11-18, lö 11-15

Webbplats: www.redodesignstore.se

I butiken: smycken, kläder för vuxna och barn, inredning och väskor

De designar om prylberget

Re-Do Designstore i Kalmar satsar på att gå ut på nätet.

- Vi gör det tillgängligt för kunderna att i lugn och ro kunna handla våra produkter på Internet berättar, butiksägaren Boel Olsson.

Ursprungsidén menar hon kommer från allt som 40-talisterna lämnat efter sig i det så kallade prylberget. Saker som fortfarande går att återanvända och har hög materialkvalitet. Skedar blir till örhängen, LP-skivor till taklampor och gardiner till klänningar.

- Till oss hittar kunderna som vill ha en upplevelse av sin shopping. Många som är på besök i stan hittar till oss när de strosar längst gatorna och utforskar staden. Nu kommer de även kunna handla i butiken efter att de åkt hem. På nätet. I Re-Do Designstores nätbutik hittar kunderna

allt från smycken, kläder, väskor och inredning. Det är idag ett tjugotal formgivare som säljer sina produkter i butiken. Boel Olsson och kollegan Linn Bjelkne är dem som avgör vilka produkter de ska ta in och vilka formgivare de tycker har rätt inställning.

Historia bakom produkterna

- Det handlar inte bara om att sätta en ståltråd på en sked och kalla det örhänge. Vi letar efter formgivare som har en historia bakom produkterna. Att de finns något bakom varför de just valt de här materialen.

Butiken öppnade på Storgatan 20 för ett år sedan och har kommit över den kritiska punkten att överleva ett år. För handlare i centrala Kalmar är det vida känt att det är svårt att bedriva verksamhet.

Kundflödet är inte en jämn ström utan det kan finnas dagar i veckan då

det inte blir någon dagskassa. Nu väljer kompanjonerna Boel Olsson och Linn Bjelkne att utveckla butiken på nätet.

Satsar på E-handel

Att satsa på E-handel är idag ett sätt för många handlare att nå en större kundkrets och finnas på en nationell och global marknad. Kalmar satsar på ett E-handelsnätverk som arbetar med kompetensutveckling och för att främja utvecklingen för E-handeln i regionen.

- Det är med samlad branskkunskap vi jobbar fram bra idéer och visioner som sedan blir till handlingsplaner för att öka exponering för handel på nätet, säger Johanna Wihl som arbetar på Kalmar Science Park, en av initiativtagarna för nätverket.

Matilda Brandell

På tio år har svenskarnas inköp av kläder och skor ökat med 53 procent. Trenden är densamma i övriga västvärlden. Fokus har tittat närmare på

Dennis skor sig på nya

Män kostar på sig lyxen att äga och laga kvalitetsskor – kvinnor är mer trendkänsliga och köper hellre nytt.

Naturvårdsverket anser att det är ett stort miljöproblem att svenskarna köper skor för nio miljarder kronor varje år.

– Jag ser ändå en trend mot att fler lagar sina skor istället för att köpa nya, säger skomakaren Dennis Boström i Stockholm.

En studie utförd av Stockholm Environmental Institute visar att svenskar gör fler miljömedvetna val när de handlar men att miljöeffekterna äts upp av en ökad konsumtion. Enligt Naturvårdsverket är just skor ett miljöproblem främst för att de är svåra att källsortera. Det används en mängd olika material i tillverkningen som läcker ut i miljön när skorna slängs och eldas upp. Krom är ett av de farliga ämnen som återfinns i skor.

– Jag skulle tro att genomsnittskvinnan har sina skor i ett år och genomsnittsmannen i tre, säger skomakaren Dennis Boström på Sko och Nyckelservice i Stockholm.

Sänkt moms skulle hjälpa

I somras gjorde Miljöpartiet ett utspel om sänkt moms för skomakare, skräddare och cykelreparatörer från 25 till 12 procent. Detta för att uppmuntra reparation istället för nyköp.

– Sänkt moms skulle säkert leda till att fler använder tjänsterna, tror Björn Hansson professor i nationalekonomi vid Lunds Universitet.

Den sänkta momsen är ännu bara ett förslag, men Dennis Boström ser ändå en trend mot att fler lagar.

– Jag har jobbat i branschen i tio år och det är stor skillnad bara på de åren. Internet gör människor medvetna och de lär sig mer om vad som går att reparera. De vill inte bara slita och slänga längre. Folk blir mer måna om vad de har på fötterna också, det finns ett ökat intresse för kvalitet.

Priset spelar ingen roll

En längtan efter god kvalitet och hållbarhet bekräftas av en undersökning gjord av amerikanska CNBC, Consumer News and Business Channel. Framför allt män är beredda att betala allt mer för sina skor i utbyte mot gediget hantverk.

– På herrsidan är trenden att skorna ska ha riktigt hög kvalitet och modellerna ska vara klassiska, instämmer Dennis Boström. Vi säljer skor också och vissa herrmodeller vi haft i åtta år är fortfarande moderna. Dammodet svänger snabbare och damskor har generellt sämre kvalitet.

Om man sköter sina skor rätt kan de hålla hur länge som helst.

– Vi har kunder som har haft sina skor i 30 år. Det hänger oftast inte på priset om kunden vill laga sina skor. Det är en inställning att man inte vill slänga i onödan. Och har man dyra skor är det naturligt att laga, då köper man inte nytt i första taget. Vi har kunder som reparerar för flera tusen kronor.

Snittkostnaden för lagning ligger annars runt 300 kronor, enligt Dennis Boström. Vanligaste reparationen på damskor är dragkedjor och klackar. På herrskor är det vanligast att byta lädersulor. Läraren Marie-Therese Auriemma, 25 år, berättar att hon ibland klackar om skor men att hon oftare köper nytt.

– Jag är inte som mormor att jag tänker praktiskt när jag handlar. Det är modet som styr. Ofta köper jag något billigt, som känns snyggt för stunden, och tänker att det inte gör något om jag slänger det imorgon. Jag har verkligen gått på det här med konsumtionssamhället. Egentligen är det förkastligt. Jag tänker och mer att jag borde bli som mormor och inte konsumera så mycket.

Hon får medhåll av Dennis Boström.

– Jag tycker såklart att man ska laga istället för att köpa nytt. Det är bättre för miljön och tycker man om ett par skor vill man ju kunna använda dem länge. Allt går att laga.

Tillväxt eller stagnation

Forskarna vid Stockholm Environmental Institute konstaterar i sin rapport att det inte räcker att konsumera annorlunda för att nå klimatmålen, utan att vi måste konsumera mindre. Ett sätt att konsumera färre varor kan vara att reparera mer. Samtidigt konstaterar SCB i rapport efter rapport att minskad konsumtion ger minskad BNP-tillväxt. Ett dilemma uppstår; ekologiskt ohållbar tillväxt eller ekonomiskt oacceptabel stagnation.

– Som jag ser det finns det ingen motsättning mellan tillväxt och hållbarhet, säger professorn i nationalekonomi Björn Hansson. Det beror på vad vi menar med hållbarhet. Tillväxt kommer leda till att vi tömmer jordens ändliga resurser så som oljan, men jag tillhör de som i viss mån tror på hållbar tillväxt rent ekologiskt. Vilken effekt det skulle ha på tillväxten om fler lagade istället för att köpa nytt är oerhört svårt att uttala sig om.

Johanna Henriksson

Skomakaren Dennis Boström ser ljust på framtiden. Allt fler vill hellre laga än slänga.

Vi slänger tyget

Varje svensk köper i genomsnitt femton kilo textilier och kläder per år. Ungefär åtta kilo textilier per person

slängs varje år i soptunnan. Tre kilo lämnas till välgörenhet. Det ger en insamlingsgrad på 20 procent. Motsvarande för glas är 90 procent.

År 2009 köptes i Sverige kläder och skor för 75 miljarder kronor, en ökning med 53 procent sedan 1999. Genom att återanvända kläder och

sakerna i vår garderob. Frälsningsarmén, Stadsmissionen, Remake, en skomakare och H&M berättar hur de arbetar med återvinningsperspektiv.

trenden att återvinna

Foto: Johanna Henriksson

Köpa second hand sparar du energi, vatten och kemikalier. För att tillverka ett kilo kläder (till exempel ett par jeans, en topp och kofta) behövs i genomsnitt:

8000 liter vatten
2,7 kilo kemikalier
70-180 kilowattimmar
Källa: Naturvårdsverket

Svenskar köper skor för nio miljarder kronor varje år. Viktigast när det kommer till skovård är att låta skorna torka helt mellan användningstillfällena. Sveriges Skomakarmästareförbund har 120 medlemmar. Enligt förbundet finns cirka 1 200 skoaffärer i landet. Det ger en skomakare per 100 skobutiker.

Damskor håller oftast sämre än herrskor. Snabba modsvängningar gör att tillverkarna vanligtvis inte satsar på kvalitet.

Avfallskvarnar börjar installeras

Bostadsföretaget Stockholmshem installerar nu avfallskvarnar i flera av sina bostäder. Företaget vill minska på avfallsmängden i hushållen. Hittills har cirka 200 lägenheter fått en avfallskvarn installerad. I ett av områdena har redan en tydlig minskning av hushållsavfall kunnat konstateras.

Shoppa, fika och återvinn

Om Eskilstuna kommun får som de vill kommer invånarna inom kort kunna shoppa och återvinna på samma plats. I kommunens avfallsplan för 2013 finns förslag på en så kallad kretsloppspark med butiker, kreativa näringar, utbildningsverksamhet och en återvinningscentral. Kommunen hoppas att kretsloppsparken bland annat kommer att bidra till ändrade konsumtionsmönster och minskning av avfallsmängden.

AIK:s täckplast återvinns av DIF

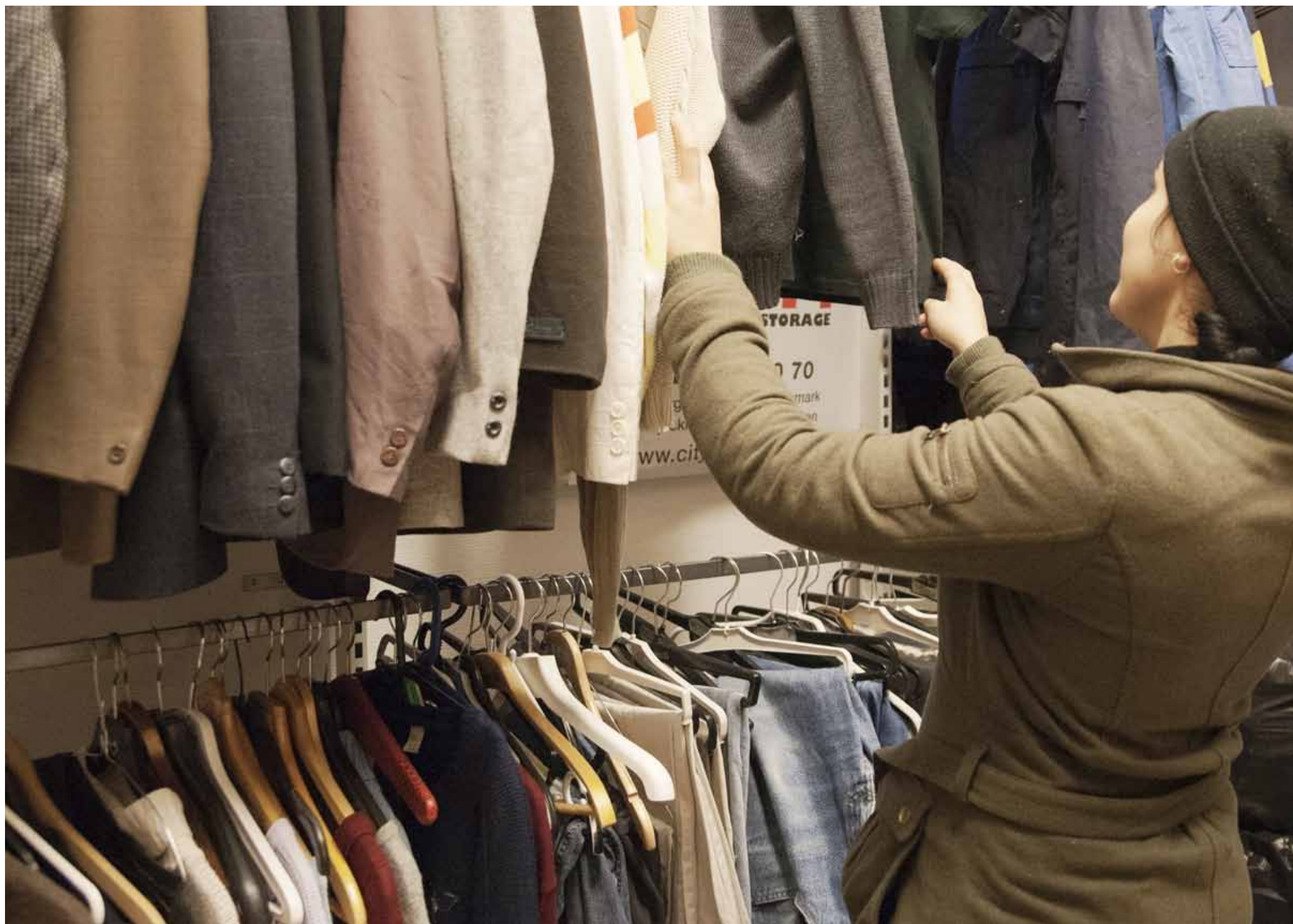
Degerfors IF rustar upp sin arena efter nya reglerna. Bland annat krävs plantäckning. I samband med AIK:s flytt från Råsunda tar Degerfors över arenans gamla plantäckning. Priset? Överkomliga noll kronor plus frakt.

Flest pantade i Strömstad

Svenskarna är bland de bästa i världen på att panta. 2011 pantades över 1,5 miljard burkar och flaskor visar statistik från Returpack. 154 stycken per person förra året vilket är en ökning från 2010 då det pantades 146 burkar och flaskor per person. Statistiken på kommunnivå visar att kommuner med stora köp- och handelscentrum har fördelar. Strömstad är den kommun där det pantades mest per kommuninvånare, 1656 burkar och flaskor per person. I Danderyd kom man bara upp i 59 per person.

Kopparstölderna ökar

Tågtrafiken har länge haft problem med kopparstölder som leder till stillastående tåg. Men senast var det elföretaget E.on i Kramfors som drabbades hårt av dessa stölder. I slutet på oktober stals flera meter koppar från totalt 46 elstolpar. – Detta är livsfarligt för den som gör det och vi ser det som ett sabotage mot elnätet, säger E.ons regionschef Lars Höglund. Problemet med kopparstölder är svåråtkomligt för polisen. Michael Bladh är polis i Härnösand och menar att det är svårt att övervaka. – Det går inte att ha en polis vid varje elstolpe, säger han.

En kvinna väljer bland plaggen på Frälsningsarméns sociala center i Hornstull. Kvinnan vill vara anonym.

Frälsis klär utsatta

Stockholms hemlösa får hjälp av givmilda medmänniskor

Avlagda kläder får nya ägare på Frälsningsarméns sociala center. Hemlösa, pensionärer och missbrukare söker sig till gemenskapen. Här kan de duscha och få mat. Conny Sjöblom har lagt över 10 000 timmar på ideellt arbete.

Det är fredagsmorgon på Frälsningsarméns sociala center vid Hornstull. Natten har varit klar och kall och bakom en brun, anonym port döljer sig en av Stockholms verksamheter för Stockholms hemlösa och missbrukare. Hit kommer Stockholms hemlösa för att duscha och hämta ut kläder, men även pensionärer vars pension inte räcker till, söker sig till gemenskapen och måltiderna som är gratis.

13 års erfarenhet

Conny Sjöblom, 70 år, har jobbat på Frälsningsarméns sociala center i 13 år och är ansvarig för kläduvlämning- och duscharna.

- Det ger mig mycket att få hjälpa dessa människor. Om man tänker efter är det synd att det måste finnas hemlösa, men jag uppskattar att träffa dem och tycker så mycket om mitt jobb att chefen måste tvinga mig att ta ut min semester, berättar han.

Nationaliteterna hos gästerna, som deltagarna kallas av personalen, är blandade men på senare år har det

skett en lavinartad ökning av EU-medborgare. De flesta av dessa kommer från Rumänien för att söka arbete i Stockholm, men det enda sättet att få in några kronor är att tigga på gatorna. Eftersom de inte är inskrivna och registrerade i Sverige har de inte möjlighet att få sova på härbärgen, utan det är tält eller gamla bilar som blir deras hem.

Inne i klädkammaren hänger skjortor, T-shirts och några tröjor på tunna stångar. Skohyllan gapar tom, förutom tre par herrskor av den enklare sommarvarianten. De tjockaste skorna har redan gått åt.

50 gäster om dagen

Totalt har Conny lagt 10 000 fritidstimmar på jobbet som kläduvlämnare, det var först efter pensionen som han blev fast anställd på det sociala centret. Han tar emot cirka 50 personer varje dag som kommer för att hämta kläder och de får själva komma in i klädkammaren för att välja vad de vill ha.

- Tröja, byxor, t-shirt, sockor och underkläder är grunduppsättningen. Nu när kylan har kommit är det tjocka skor, jackor och tröjor som behövs mest, säger han och plockar bland några kassar som precis har blivit inlämnade.

Han har förstått att exklusivare kläder inte används av de hemlösa själva

utan det verkar som att dessa kläder säljs vidare ute på gatan för att inbringa pengar.

- Jag måste låsa in kläder och skor som är av det dyrare slaget, står de framme får de fötter på en gång. Det gäller att se till så att de personer som verkligen behöver de tjockaste kläderna och skorna är de som får dem.

Conny har infört ett nummerlappsystem till kläduvlämningen och duscharna. Inne i duscharna lämnar de hemlösa kläderna de hade på sig när de kom och kan gå därifrån i rena, nya kläder.

Tvättar smutsiga kläder

- Jag plockar upp efter dem och tvättar kläderna som de har lämnat så att de kan användas igen av någon annan gäst.

Varje dag kommer personer förbi med kassar fulla med avlagda kläder, men för att det alltid ska finnas kläder anpassade efter säsong i klädkammaren, rekviderar Conny det som behövs från Frälsningsarméns och Myrornas centrallager i Västerhaninge.

- Det är bara att ringa dit och berätta vad som behövs, så skickar det över det till oss. Det gäller tvål, schampo och handdukar också.

Text och Foto:

Liselotte van der Meijs

Conny Sjöblom, 70, ansvarar för kläduvlämning och duscharna på Frälsningsarmén vid Hornstull. Där har han arbetat i tretton år.

Conny tar tacksamt emot kläder från ett givmilt par.

Grundarna av Lånegarderoben i butiken i Midsommarkransen.

Foto: Studieförbundet

Låna istället för att handla nytt

Lånegarderoben fungerar som ett bibliotek men istället för böcker kan man istället låna bland 700 olika klädesplagg. Verksamheten startade 2009 och är idag ett alternativ för de som inte vill slita på miljöns resurser genom att köpa nya kläder.

Bakom idén för klädbiblioteket står kulturföreningen Kreativitet. Föreningen startades av Hanna Nyberg, Kim Jüllig Sedvall, Lina Lundin och Ida Palmgren i Stockholm 2009. Sedan dess har Lånegarderoben växt men är fortfarande en ideell verksamhet och lever mycket på sponsring av designers och klädmärken som producerar kläder i ekologiska och bra material.

Syftet är att tära mindre på miljöns resurser. Det gör vi genom att låna

ut kläder till våra medlemmar och ju fler vi är desto större påverkan har vi. Det blir samtidigt ett alternativ till konventionell konsumtion då fokus inte handlar om ägande, säger Erika Granstrand, styrelseledamot i Lånegarderoben.

När verksamheten först drog igång var det svårt att få tag på kläder till utlåning.

Från första början var det vi själva som skänkte kläder till garderoben. Men när vi växte lyckades vi också få tag på sponsorer som började skänka kläder till oss. Bara för några dagar sedan kom det in nya plagg från Filippa K till exempel.

Biblioteksregler

När man väljer att låna ett klädesplagg gäller samma regler som i ett vanligt

bibliotek. Är plagget försenat får lånetagaren betala en förseningsavgift. Du kan endast låna tre klädesplagg i upp till fyra veckors tid. Det tillkommer även ett tvättråd för att undvika missöden. Om kläderna mot all förmodan skulle försvinna eller förstöras blir lånetagaren ersättningskyldig.

Verksamheten har totalt ca 700 plagg av tre olika typer och accessoarer: utvalda second hand, finare vintage och nyproducerat från sponsorer som har valt att skänka klädesplagg som funkar för både fest och vardag. Erika nämner att det som är populärast är de vardagliga kläderna.

Vardagsplagg populärast

Vi har en sektion med bara festkläder som vi trodde skulle vara populärast men det visar sig att folk helst lånar

vardagliga plagg som man kan ha på jobbet till exempel. Det visar att det funkar i vardagen och inte bara på lördagskvällen.

För att kunna låna de kläder som verksamheten har att erbjuda, måste du vara medlem. Ett sådant medlemskap betalas in per halvår för att täcka lokalkostnader. Sedan 2010 har Lånegarderoben sin verksamhet i en mysig lokal vid midsommarkransen.

Midsommarkransen är den fysiska biten av verksamheten. Sedan åker bland annat jag själv till olika delar av landet och föreläser om hållbara kläder och vad konsumtion av kläder kan skada miljön. Vi försöker utmana ägandeskapet och istället hitta alternativa lösningar till konventionell konsumtion.

Oliver Ström-Bäverlind

Lånegarderoben

Ligger på Svandammsvägen 10, Midsom markransen i Stockholm. Öppetider: Torsdagar 17-20 Sista lördagen varje månad 12-16 Medlemskapet kostar 600 kronor för sex månader.
www.lanegarderoben.se

Dörrskylten som möter besökarna.

Foto: Oliver Ström Bäverlind

De stora butikskedjorna bidrar

Stora som små svenska företag återvinner kläder man inte sålt i butik. Marknadsföringen skiljer sig dock åt. Mindre företag marknadsför gärna att de återvinner sina produkter. De större företagen lägger inte lika mycket energi på det.

Aldrig förr har konsumtionen av kläder varit så stor som den är idag. Stora kedjor syr mängder av kollektioner. Konkurrensen hårdnar, klädbutikerna blir fler, med resultatet att fler kläder sys och mer material används.

Boomerang är ett exempel på ett företag som just nu är väldigt bra på att återvinna och som arbetar hårt för att kunderna ska bli medvetna om det.

Återvinn och få rabatt

Bolaget har ett projekt på gång som heter boomerang effekten. Kunder som inte längre använder sina plagg

kan återlämna dessa i butikerna. När man har lämnat in kläder som inte längre används får man tio procent rabatt på allt i butiken och kläderna säljs sedan begagnat i samma butik.

- Vi har sedan länge haft kampanjer om att vi värnar om miljön eftersom vårt varumärke är inspirerat av naturen säger Sandra Ekegren, pressansvarig för Boomerang.

Företaget återanvänder också material från till exempel skjortor som är i bra skick för att göra nya saker till kollektionen Home som är en inredningskollektion.

- Vi gör bland annat sänglakan, överkast och dynor till stolar av de material vi fortfarande kan använda.

Har vi för mycket kläder kvar lämnas det över till våra olika outlets säger Sandra Ekegren.

Filippa K är ett annat företag som tar hand om kläder som inte går åt i butik. Det som inte säljs skickas till tre olika outletbutiker där kläderna sedan säljs rabatterat.

Osålt till välgörenhet

Kläderna som inte säljs där skickas till välgörenhetsorganisationer så som Röda Korset eller Stadsmissionen.

- Vi har idag ingen återvinning på våra produkter men köper återvun-

nen polyester till vissa plagg säger Elin Larsson på Filippa K.

Kläder produceras året om och så även på H&M.

- Vi gör mycket kläder men vi får också sålt allt i butikerna, säger Håcan Andersson presskontakt på H&M.

Den svenska kedjan använder enligt hemsidan ofta ekologisk bomull, återvunnen polyester, polyamid, plast och ull.

Åhléns har ett bra samarbete med både Myrorna och Stadsmissionen. Dit skänker Åhléns allt de får över efter rean.

- Var och varannan vecka skänker vi kläder till de två organisationerna. Vi återanvänder inga material utan skänker bort allting. Stadsmissionen återanvänder i sin tur plaggen och syr nya kreaturer säger Monica Hultgren på Åhléns.

Linn Warfvinge

Röda korset delar ut förnödenheter på Sri Lanka.

Foto: Röda Korset

Gamla material blir till nya plagg, här visar Sari Laiikamaa upp en klänning gjord på gamla tyger och haklappar.

Foto: Mikaela Anneroth

Remake gör nya kläder av gamla

Stockholms stadsmission återvinner för fullt

Märket heter Remake och finns i secondhandbutiker runt om i landet. Det är sju ton varor i veckan som återvinns.

– Kunden bidrar till ett hållbart samhälle och vi som jobbar här växer som människor, säger Sari Laiikamaa som är butiksförsäljare på Remakes butik vid Kulturhuset i Stockholm.

I Kulturhusets lokaler på Plattan har Stockholms Stadsmission en butik. Där finns ett speciellt utbud av egna produkter, däribland Remake-produkter och secondhand som skänkts av bland annat företag och privatpersoner. Genom dessa gåvor skapas egendesignade kläder och möbler som blir som nya varor. Varje produkt är unik och ett miljövänligt alternativ.

– Vi har både väldigt duktiga, etablerade designers och unga lovande designstudenter som hjälper till att skapa våra produkter, berättar Sari Laiikamaa. Stadsmissionen får in mycket olika typer av kläder och möbler och det finns ingen hejd på fantasin när skapandet sätter igång utifrån

plaggen och möblerna som kommer in.

– Vi gör allt från byråer till mobilhållare. En gång gjorde vi ett mobilfodral av ett par gamla skinnbyxor. Det är väldigt roligt att få jobba med Remake och vara med om att skapa ett kretslopp där återvinningen leder

till sysselsättning för folk som behöver komma in i arbetslivet av olika anledningar. Pengarna som vi får in går i sin tur till våra olika avdelningar inom Stadsmissionen, säger Sari.

Hon visar upp en klänning designad med hjälp av olika tyger och en hakklapp som de fått in.

Genom arbetsträning och praktik vill Stadsmissionen hjälpa de som står långt från arbetsmarknaden. De vill erbjuda en möjlighet för folk att komma in i arbetslivet, växa och ta sig vidare.

Här får de hjälpa till med bland annat att sy. Ingen lön betalas ut, syftet är att hjälpa folk till en vardag och en stabilitet i tillvaron.

Informationscenter

Butiken är även ett informationscenter med informationsmaterial om Stadsmissionens verksamheter. Där finns nyheter som gäller Stadsmissionen.

– Jag skänkte tidigare pengar till hemlösa på gatan men visste aldrig riktigt var pengarna gick. Det känns bra att veta var pengarna går och att arbeta här känns som ett givande sätt att hjälpa till. När du handlar en Remake-produkt så bidrar du till ett hållbart samhälle, samtidigt som du ökar möjligheten för människor att skapa sin egen försörjning, berättar Sari.

Mikaela Anneroth

**STOCKHOLMS
STADSMISSION**

Remake i Stockholm

Öppettider:

Mån-fre 11-19

Lördagar 11-16

Söndagar 12-16

Adress:

Sergels Torg 3 / Kulturhuset
111 57 Stockholm

Telefon:

08-68 42 3430

För mer information kontakta: remake@stadsmissionen.se

Vi undrar...

Att återvinna blir allt vanligare, men hur hanterar vi egentligen våra gamla kläder?

Vad gör du med dina gamla kläder?

Tina Hammersland, 20 år, studerande, Stockholm.

– Jag ger kläderna till min syster eller så lägger jag dem i en låda i min garderob och väntar på att jag ska börja tycka om dem igen.

Ola Karlsson, 50 år, presschef, Stockholm.

– Jag slänger alla mina gamla kläder men de som fortfarande har gått att använda av barnens kläder ger jag bort till vänner.

Linda Sjöstedt, 54 år, verksamhetsledare, Stockholm.

– Jag säljer allt på Aspuddens loppis.

Adam Ekman, 15 år, studerande, Stockholm.

– Min lillebror ärver mina gamla kläder.

Lena Granberg, 61 år, lärare, Stockholm.

– Jag lämnar in kläderna till Läkarmissionen om de fortfarande går att använda.

Det är mycket att tänka på vid renoveringen av en gammal byggnad. Många butiker runt om i landet har specialiserat sig på att sälja återvunnet byggmaterial så som gamla fönster och tegelpannor.

Foto Byggnadsvårdsstyrelsen

Gamla hus blir som nya

Miljötänk ger ny skjuts åt renoveringsbranschen

Återbruk och andrahandshandel med byggmaterial är en historisk företeelse som fått ny betydelse i vår tid. Miljömässiga så väl som ekonomiska faktorer spelar in när vi renoverar och bygger nytt med gamla, återvunna material.

Återvinning av äldre material i hus har alltid förekommit och kunskapen om byggnadsvård och restaurering har gått i arv i generationer. Förr var det vanligt att gårdar hade ett lager av fönster, dörrar, lås och smidesdetaljer som användes om och om igen. Man renoverade och lagade istället för att inhandla nytt eftersom marknaden såg annorlunda ut men även för eko-

nomiska och kulturhistoriska aspekter.

Många kanske skulle hävda att det var under den här perioden, innan lågprishandel och massproduktion i låglöneländer, som det svenska kulturarvet var som starkast.

Generation efter generation behärskade restaureringstekniker för hållbara, funktionella och vackra bostäder.

Dagens byggnadsvård

Idag ser återbruket annorlunda ut. Byggnadsvårdsbutiker runt om i landet har specialiserat sig på att sälja vidare gamla husdelar. Golvplank, taktegel och fönster säljs till renove-

ringar och nybyggen. Anledningen till att välja gamla material kan vara av historiska och estetiska intressen men även ekonomisk. I takt med att medvetenheten om industrins påverkan på miljön ökar väljer konsumenterna också mer miljövänliga material till sina bostäder. Femtio-, sextio- och sjuttioalens byggande med så kallade underhållsfria material har kostat samhället miljarder i sanering av fuktskador, mögel och asbest.

En bra affär

Den ekonomiska vinningen av traditionell byggnadsvård är långsiktig men även lågt inköpspris och kortare fraktväg bidrar till en bra affär. Åter-

vinningen av material skapar dessutom ett engagemang i små samhällen och arbetstillfällen för lokala företag.

Nyproducerade hus, delvis byggda av gamla material, är en liten men växande rörelse i Sverige. Ett antal byggföretag erbjuder nya hus med gamla, restaurerade fönster, dörrar och golv samt återvunnet taktegel.

Stadgar och regler

Boverket reglerar bostadsbyggandet i Sverige. Särskilda energi- och miljöstadgar finns att följa vid nybygge och renovering. Bland annat mäts energiförlusten genom fönster i ett så kallat U-värde. Vid återanvändning av gamla tvåglasfönster finns det alltså tekniska

faktorer man måste ta hänsyn till.

En studie vid Lunds tekniska högskola visar att restaurerade tvåglasfönster från 1880 höll värmen bättre än nyproducerade fönster med treglas.

Kunskapskällor

I varje kommun finns en energiexpert som bistår privatpersoner med kostnadsfri rådgivning vid husbygge. Riksantikvarieämbetet har också en mängd användbar information, bland annat en materialguide med information om hur man på bästa sätt vårdar och reparerar material i äldre byggnader.

Hanna Sandberg

Röda Korset fortfarande drabbat

Röda Korset har tappat 72000 medlemmar på två år och 70 anställda har sagts upp i år. Konsekvensen är bland annat att flera lokalkontor läggs ner. Mötesplatsen Kupan, där Röda Korset säljer insamlade kläder, märker också av de minskade intäkterna.

- Vi behöver förstärka insamlingen. Fokus kommer ligga på att kommunicera ut vad vi gör istället för det som händer internt, säger insamlingschef Therése Engström.

2009 avslöjades att Röda Korsets dåvarande kommunikationschef Johan af Donner försvann runt sju miljoner kronor från Röda Korset och sin tidigare uppdragsgivare Cancerfonden. Donner dömdes till fem års fängelse för bedrägeri.

Bedrägeriet har fått långtgående konsekvenser. En undersökning 2010 visade att 62 procent fått minskat förtroende för Röda Korset.

Pelle Jutehammar

Byt möbler istället för att köpa

Antikonsumtion är en trend på fram-marsch hos de som vill göra ett aktivt val. Vi återanvänder gärna och gillar allt mer känslan av gamla möbler med historia. Ett ökat miljömedvetande får oss att se våra möbels värde och att inse att de kan bytas mot annat. Grupper och föreningar har bildats där man skänker och byter saker. De fungerar som frizoner från att köpa och sälja.

Hanna Sandberg

Foto Lisa Cohen

Byt till dig en gammal fåtölj.

På Facebook kan man i nästan varje stad hitta olika bortskänkesgrupper. Här är några:

Stockholm: Bortskänkes/bytes/mottages 08-området.
Malmö: Bortskänkes/mottages/bytes/doneras/040
Göteborg: Bortskänkes/mottages/ges/doneras/031
Lund: facebook.com/recyclelund

Gamla mobildelar får nytt liv

Elkonsumtionen tömmer våra miljöresurser. Ökad medvetenhet hos företagare leder till minskad miljöpåverkan.

Medvetenheten att hitta miljövänliga alternativ ökar inom elektronikbranschen även om det tycks gå långsamt. Jerker Berglund jobbar som managementkonsult med fokus att hjälpa företag som har ambition att öka utvecklingen och sin hållbarhet. Det kommer mer direktiv och incitament från politiskt håll inom EU. Just inom mobilbranschen är hållbarhetstänket ganska kortsiktigt och vi konsumerar gärna nya telefoner. Att hitta siffror som visar vad det kostar samhället eller ett företag att återvinna en viss produkt är utmanande och det finns inga generella siffror.

- Man får titta på mer konkreta åtgärder vad man som företag vill uppnå med sina mål. Örst då ser man vad det kräver för kostnader i form av investeringar, säger Jerker Berglund. Ett är att hitta en mobilmodell där du kan använda skalet och enbart uppdatera dess innehåll. Standardisering av mo-

billaddare där det inte läcker el då de inte används är en annan. Konsumenterna behöver bli mer medvetna om att de måste dra ur mobilladdaren ur väggen då de inte används. Om alla spar blir effektiv stor, men enskilt är det lätt försumbart så länge du inte kan se hur mycket du konsumerar är det svårt att få incitament hur mycket

du förbrukar, säger Jerker. För oss konsumenter gäller samma sak. Att lära sig att se helheten av miljön och även sociala frågor som på alla sätt påverkar samhället. Då först vet vi värdet av en produkts livscykel och kan effektivt börja arbeta för en bättre miljö.

Marie Söderberg

Jerker Berglund, managementkonsult.

Foto: Marie Söderberg

Fallfruktsförmedlingen minskar fruktsvinnet

Konsumentföreningen Äkta Vara, vars syfte är att driva frågor om bättre matkvalitet, ligger bakom initiativet vars användare ökar för varje säsong. Fallfruktsförmedlingen bygger på viljan att ta tillvara på naturens resurser och all den frukt som ruttnar bort i trädgårdar i Sverige varje år. Med hjälp av föreningens hemsida kan privatpersoner lägga ut annonser på sin fallfrukt över hela landet. Frukten är gratis och man kan som intressent enkelt navigera genom sidans karta för att se var det närmaste äpplet finns. Föreningen Äkta Vara har även i anknytning till Fallfruktskartan länkar till Sveriges över trettio musterier samt äppelrecept och tips.

Hannah Sandberg

Foto: Internet

Illustration: Internet

Visste du att...

Återvinning - recycling - har två sidor: upcycling och downcycling. Det sistnämnda är processen att göra om material eller oanvändbara produkter till nya material eller produkter av sämre kvalitet. Exempelvis smälter man ihop återanvända plaster av olika kemisk sammansättning till en ny förening med sämre hållbarhetsegenskaper än respektive plast hade tidigare. I processen upcycling däremot får man nya material eller produkter med bättre egenskaper än innan. Man kan till exempel göra ett slags garn av gamla plastpåsar. Målet med båda processerna är naturligtvis att minska avfallsberget, minska användandet av färsk råmaterial och energiåtgång och miljöpåverkan.

Pelle Jutehammar

Ökad efterfrågan av begagnad lyx

Att lämna in sina ägodelar till en pantbank är ett sätt att låna av sig själv. Det är även en slags återvinning. Privatpersoner lämna in sina ägodelar, de får en värdering och ersättning. Pantbanken har produkterna i förvar under en viss tid, och säljer dem vidare om ägaren inte löser ut dem. Med vår ökade medvetenhet för miljön så ökar även efterfrågan för begagnade smycken och möbler. Det är inte längre enbart känslan att "göra ett klipp" som lockar oss till att köpa från pantbankernas lager, utan även vår vilja att värna om miljön.

Marie Söderberg

Foto: Internet

Varje år används cirka 700 miljoner plastpåsar per år av svenska hushåll.

Plastpåsen

Flera butiker i landet tar fram

Plastpåsar ger miljardvinster till livsmedelshandeln, men enligt Naturskyddsföreningen är dessa ett stort miljöproblem.

- Plastpåsar är baserade på fossilt material, och därtill används tillsatser, som i sin tur kan vara skadliga för miljön. Plast tar dessutom 100-tals år på sig att helt brytas ned. De mals ned till pyttesmå bitar, men försvinner inte helt på mycket lång tid, säger Ulrika Dahl, Naturskyddsföreningen.

I Sverige används cirka 700 miljoner plastpåsar per år. Plaster som dumpas med annat avfall i naturen är skadlig

för såväl växter som djur. Den genomsnittliga tiden då påsen faktiskt används är tolv minuter, medan den lång tid därefter kommer att vara till problem för djur och natur.

Hanna Weiber

När den hamnar i vattendrag blir konsekvenserna förödande för vattenlevande djur som misstar plastbitarna för föda. Ungefär fyra procent av Sveriges totala oljeanvändning går till plastproduk-

Foto: Rebecka Jungstedt

Överväger du att använda tyg-

Josefine El-lersted, 48 år, förskollärare, Kungsholmen.

Svaret på din fråga blir nej. När jag storhandlar har jag alltid med mig en dramaten. Annars blir det platspåsar.

Malin Holm, 48 år, personalavd TV4, Kungsholmen.

Ja. Jag har ryggsäck då jag handlar och försöker minimera plastpåseanvändandet överallt. Det räcker det vi har till våra sopor.

Miljövänliga plastkassar har tagits fram för att minska påverkan på miljön.

Foto: Lieselotte van der Meijs

är ett stort miljöproblem

alternativa kassar för en grönare planet

tion. Det finns inga uppgifter om exakt hur stor del av dessa fyra procent som blir påsar.

Italien först med lagstiftning

På många håll i världen har åtgärder vidtagits för att stoppa dessa. Restriktioner kring tillverkning och användning finns i till exempel Australien, Irland, Spanien och Tyskland. I januari 2011 förbjöds de i Italien som var det första EU-landet att lagstifta kring problemet. I Sydafrika riskerar människor fängelse om de delar ut de tunna påsarna.

En betydande aspekt av detta problem är att livsmedelsbutiker tjänar

stora pengar på försäljning av plastkassar, det är en vara som de har stor marginal på då de ger affärerna ungefär 70 procent vinst.

Att matbutikerna tar betalt stimulerar hushållning och återanvändning menar Hanna Weiber, informatör på Coop.

– Det pågår diskussioner i Bryssel just nu om att eventuellt förbjuda

Ulrika Dahl

plastpåsar i Europa, men motståndet mot detta är fortfarande starkt. Från september 2012 finns en ny miljövänlig kasse tillgänglig för Coops butiker. Den är gjord av sockerrör och medför ingen skövling av regnskog, säger hon. Även Ica har tagit fram ett miljövänligt alternativ och de flesta matbutiker har någon variant av tygkasse till försäljning.

Onödigt dyra påsar

Några som arbetar aktivt mot det här problemet i Sverige är företaget Abob som står för "A better option brands". Johan Wahlström är ena halvan av företaget som bland annat har skapat

en miljövänlig kasse som belönades med Malmö stads miljöpris 2011.

– Den främsta miljövinsten med våra kassar är den som konsumenten gör genom att ändra sitt beteende från att engångsmisbruka till att börja återanvända. Sen har vi lagt ner mycket tid på att göra våra kassar så miljövänliga som möjligt. Valet av material är exempel-

Johan Wahlström

vis polyester då det går att återanvända i det svenska retursystemet.

Johan Wahlström tycker att det är bra att matbutiker tar betalt för påsarna, men hävdar att två kronor styck är dyrt för någonting som används så kort tid.

– Om konsumenterna väljer en soppåse på rulle med bra kvalitet kanske kostnaden blir 50 öre per påse. De är ofta gjorda av återvunnen plast och är anpassade för ändamålet och mindre material har gått åt till att göra dem. Dessutom är det ju så att de hushåll som källsorterar har väldigt få sopor, säger Johan Wahlström.

Rebecka Jungstedt

kassar istället för plastpåsar ?

Melanie Silverborg, 13 år, studerande, Kungsholmen

Jag har min skolväska jag lägger saker i då jag ska handla nåt på vägen hem.

Claes Beckman, 50 år, professor, Kungsholmen.

Nej tyvärr, det blir alltid plastpåsar. Min fru är bättre på det där.

Var femte matkasse slängs

Den färskaste undersökningen från Lantmännen visar att svenskarna i snitt slänger var femte matkasse i soporna. Hushållen svarar för den absolut största delen. Svenskarna slänger cirka 670 000 ton mat varje år. Det är 72 kilo mat per person och år.

Tommi Lycke

Foto: Internet

Marknader för återvinning

Europas naturvårdsmyndighet - EEA, har släppt en ny rapport, "Earnings, jobs and innovation: the role of recycling in a green economy". Rapporten visar att återvinning kan ge stora fördelar för ekonomin. Till exempel skapas fler jobb och nya affärstillfällen.

Omsättningen för de sju huvudkategorierna av återvinningsbart avfall fördubblades mellan 2004 och 2008. Det omsatte minst 60 miljarder euro 2008.

Rapporten pekar på att beslutsfattarna i Europa ganska enkelt kan öka återvinningen och därmed skapa en grönare ekonomi. Genom att bland annat stödja efterfrågan på återvinningsbart material i industrin och se till att det återvinningsbara materialet skiljs ut från deponiavfall. Då ökar värdet på det återvinningsbara avfallet.

Tommi Lycke

Boomerang bidrar till kretsloppet

Det svenska klädmärket Boomerang arbetar sedan ett par år tillbaka med återvinna under namnet Boomerang Effekten. Med syfte att förlänga livslängden på sina kläder och därmed bidra till en bättre miljö har företaget fått in över 7000 plagg.

Kunden lämnar in ett gammalt plagg och får 10% rabatt vid nästa köp.

De begagnade plaggen säljs sedan vidare under märkningen Boomerang Vintage eller sys om och används i produktionen av Boomerang Home. Heminredningskollektionen Home startades 2009 och bygger helt på återanvändna material formgivna av kända formgivare.

Ett ytterligare koncept som företaget startat för att ta tillvara på det spill som textiltillverkningen ger är The Boomerang Effect Collection där tyg och fibrer från fabriken används för att tillverka accessoarer som nyckelringar, anteckningsböcker och almanackor.

Hannah Sandberg

Byta varor blir allt vanligare

Anti-konsumtion är en trend som ständigt ökar och lockar de som aktivt vill göra ett val, och det är framför allt en konsumentdriven trend.

Vi har börjat återanvända och gillar alltmer känslan av gamla möbler som har en historia.

Ett ökat medvetande om miljön bidrar till att vi inser värdet i våra möbler hemma och börjar byta ut dem mot annat.

Olika grupper och föreningar har bildats och de är som en slags frizon från att köpa och sälja. Här skänker man bort, byter och ger saker till varandra. På facebook kan man i nästan varje stad hitta olika bortskänkesgrupper.

Marie Söderberg

Avfallet av förpackningar ökar

EEA - Europas naturvårdsmyndighet rapporterar att mängden förpackningsavfall ökar. Det gör även insamlingen av avfallet.

Cirka 54 procent av alla använda förpackningar återvinns.

Tommi Lycke

Sims är världsledande inom sitt område och har verksamhet på flera platser i Europa, USA, Asien och i Australien. - Vi återvinner ett stort antal produkter som täcks av EU:s WEEE-direktiv, berättar Danny Pehrsson VD för Sims Recycling.

Foto: Tommi Lycke

Återvinning blir framgång

Storföretagen Sims och Volvo delar framgångsrik affärsidé

Volvo och Sims är exempel på två framgångsrika företag i Sörmland som har återvinning som affärsidé. De gemensamma nämnarna är att de delar ett kretsloppstänk och tjänar pengar på det, i övrigt skiljer sig verksamheterna åt.

På Volvo i Flen renoveras bland annat lastbilmotorer. Fabriken är navet för all motorrenovering som Volvo gör globalt. De kallar sin affärsidé "garanterat begagnat". Deras affärsslogan lyder "for our products every end is a new beginning", ungefär; för våra produkter är varje slut en nystart.

En lastbilmotor från Volvo håller i cirka 150 000 mil. När motorn gått dessa mil kan kunden välja att beställa en nyrenoverad motor från fabriken i Flen. Som en del av betalningen tar Volvo emot kundens gamla motor, som de sedan renoverar och säljer.

-Vi plockar isär motorn, renoverar den, byter ut förslitningsmaterial och levererar en produkt som är bättre och mer hållbar än vad motorn faktiskt var som ny, berättar VD Stefan Edlund.

Nästan 80 procent återvinns

Man renoverar omkring 3500 motorer per år, både diesel- och bensinmotorer. Dessutom renoverar de cylinderhuvuden, vevaxlar och vattenpumpar. Ungefär 80 procent av materialet som

- En motor kan renoveras flera gånger. Då tekniken och materialet utvecklas blir resultatet att den renoverade motorn är mer slitstark än vad motorn var som ny, berättar Stefan Ingelman.

fabriken hanterar återvinns. Motorblock till exempel, blåstras och målas på nytt. Förslitningsmaterial byter man ut och ersätter med nya produkter.

- Det kan röra sig om packningar och kullager. Sen händer det att vi får in motorer som skurit ihop rejält och som inte kan fixas till, men även det materialet återvinns, säger Staffan Ingelman, teknisk chef.

Ungefär 20 procent blir skrot vilket också återvinns. Över 1100 ton går till metallåtervinning. Man hanterar över

7 ton oljefilter som man skickar vidare till företaget Ragn Sells för återvinning. 500 ton av metallskrotet levereras till gjuterier.

Volvos verksamhet i Flen är inte konjunkturkänslig.

-Det går nästan ännu bättre för oss då det är lågkonjunktur, för då har kunden inte råd att köpa nytt, bankerna drar åt svängremmen och lånar inte ut i samma utsträckning, avslutar Edlund.

Sims världsledande

Sims Recycling Solutions i Katrineholm har som affärsidé att erbjuda smidiga lösningar för insamling, återvinning och återanvändning av elektronikavfall på en säker, miljöriktig och stark ekonomisk grund.

Företaget är världsledande inom sitt område. Sims har verksamhet på flera platser i Europa, USA, Asien och i Australien. Totalt har de över 5400 anställda och återvinner över 20 miljoner ton elektronikavfall. I Katrineholm hanterar de 30 000 ton avfall. De har specialiserat sig på återvinning av uttjänta produkter, rester och avfallsprodukter från den elektroniska och elektriska industrin.

Hanterar det mesta

- Vi hanterar kylskåp, tvättmaskiner och andra vitvaror, men även brödro-

tar, strykjärn, bildskärmar och datorer. Stora som små hushållsapparater, IT och telekomutrustning, allt du kan tänka dig, berättar marknadschefen Danny Pehrsson.

Sims återvinner även belysningsutrustning, elektriska verktyg och diverse automater, till exempel dryckes- och godisautomater.

-Analysapparater från sjukhus, digitala spel, brandvarnare och leksaker är andra exempel. Vi återvinner ett stort antal produkter som täcks av EU:s WEEE-direktiv, fortsätter Pehrsson.

WEEE-direktivet, som antogs 2001, behandlar avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter.

Återvinning i tiden

Processen börjar med att de avlägsnar det farliga avfallet innan en mekanisk process som separerar järnhaltiga material och aluminium. Sedan separerar de det kopparbaserade materialet. Under processen separeras även plast från metallpartiklarna.

-Det går bra för oss, återvinning ligger i tiden. Vi har vuxit sen vi flyttade till Katrineholm från Norrköping och omsatte cirka 130 miljoner i fjol, resultatet var ungefär 10 miljoner, avslutar Danny.

Tommi Lycke

Storföretag förkortar produkters livslängd

Foto: Internet

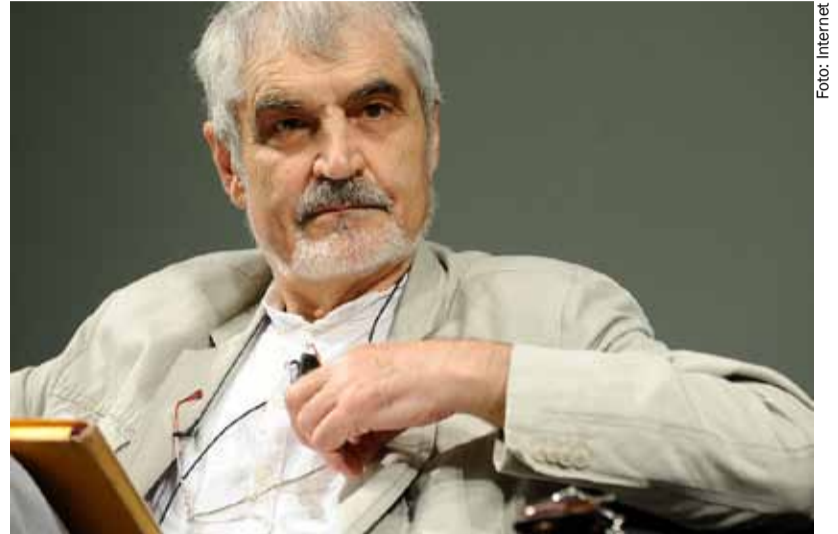

Foto: Internet

– Tillväxtsamhället är dödsdömt menar ekonomiprofessor Serfel Latouche

Lamporna försämras – kunderna ska köpa nytt

Produktföretagens vinst är först och främst antal sålda enheter. För att öka produktionen och vinsten ännu mer har man sett till att produkten får en beräknad livslängd.

– Tillväxtsamhället kräver ständigt ökad tillväxt, inte för att tillgodose våra behov utan för tillväxtens egen skull. Produktionen ska öka i det oändliga och därmed även konsumtionen, och för att åstadkomma detta krävs tre saker: reklam, planerat åldrande och kreditgivning. Det säger ekonomiprofessorn Serge Latouche. Han hävdar att tillväxtsamhället är dödsdömt eftersom det bygger på en motsägelse: att förena oändlig tillväxt med jordens ändliga resurser.

– Tror man att det fungerar är man antingen galen eller ekonom. Problemet är att vi alla har blivit ekonomer.

Philips beordrar ingenjörer

1924 gjorde världens största glödlampstillverkare Philips en lampa som enligt reklamen garanterade minst 2500 timmars brinntid. Den livslängden var ingen bra affär för företaget då alltför få nyttillverkade såldes. Philips ingenjörer fick då order om att försämra den produkt de utvecklade och ta fram en glödlampa som brann i högst 1000 timmar. Philips var inte ensam om detta utan ingick i en hemlig kartell "Tusentimmarskommittén", med de två andra stora tillverkarna i Tyskland och Frankrike. Varje serie lampor utsattes för tester. Om för många hade en brinntid över 1000 timmar så fick företaget böta in-ternt till kartellen. År 1940 hade man uppnått målet och reklamaffischerna lovade nu istället 1000 timmars brinntid. Strategin kallas planerat åldrande (planned obsolescence) och är en av grundpelarna för en marknadsekonomi som bygger på ständig ekonomisk tillväxt.

Skyller på nya modeller

Företagen själva pekar gärna på att ständigt nya modeller och ny design driver på utvecklingen mot mer miljövänliga och effektiva produkter och att anpassa varan efter användningsområde.

– Med planerat åldrande måste man se vilken applikation produkten

är tänkt till, vilken kostnad som får finnas, vilket pris kunden vill betala och miljöpåverkan, säger Viktor Olsson, nordisk produktchef på Philips LED Retrofit & LE.

– Tant Agda, 75 år, ska byta glödlampa i badrummet där hon vistas kanske en timme varje dag. Då väljer hon inte en modern LED-lampa för 400 kronor med 25000 timmars brinntid. Med hennes förbrukning skulle lampan lysa i 75 år. Hon väljer istället en billigare lampa med kortare livstid. Är det däremot en svåråtkomlig taklampa i en idrottshall som ska bytas är det mer ekonomiskt med en dyrare och mer hållbar modell. Philips säger att de har en formel där pris och brinntid ska mötas vid rätt tidpunkt för att konsumenten ska "få tillbaka" pengarna på mindre än ett år.

Kundernas designintresse

Man hävdar också att armaturer och lampmodeller är en stilistisk inredningsdetalj som kunderna byter väldigt ofta.

– Köper man idag en LED-armatur till sitt hem är det troligt att den kasseras efter kanske ett par år då den anses omodern, alltså långt innan den blivit trasig.

– Det tänkandet förutsätter fortsatt tillväxt i all evighet, säger Serge Latouche. Han är nu en av förgrundsgestalterna i en global motrörelse vars honnörssord är nerväxt. Man vill bort från överproduktion och hetskonsumtion och minska människans ekologiska avtryck.

– Vi ska använda mer resurser som inte tar slut utan istället växer om man utnyttjar dem - kunskap och vänskap, till exempel. Kritikerna säger att nerväxt innebär att färre får råd med högre status och är en väg tillbaka till stenålderns samhällsstruktur. – Inte alls, säger Latouche. Snarare som till Frankrike på 1960-talet.

Edisons första masstillverkade glödlampor från 1881 hade en brinntid på 2500 timmar. På brandstationen i Livermore, Kalifornien finns en glödlampa tillverkad 1895. Den har lyst sedan 1901 utan att gå sönder och överlevt två webbkameror. Återstår att se om de nya LED-lamporna kan matcha den livslängden.

Pelle Jutehammar

Metoder för planerat åldrande:

- Tillverkare och återförsäljare ser till att reparations- eller ersättningskostnaden blir för hög. Det blir billigare att köpa ny vara. - System blir föråldrade, ny mjukvara är inte kompatibel med äldre hårdvara. (Skrivare, bläckpatroner, LP, kassett, VHS, DVD, BluRay) - Ständigt ändrad design kombinerad med

hård marknadsföring. (Bilar, mobiltelefoner, kläder) - Åldrande genom reducering, exempelvis en skrivare som använder färgpatroner till en svartvit utskrift. - Vid mer konkurrens tenderar produkters hållbarhet att öka (Japanska bilar på amerikanska marknaden, 1960- och -70-talen.)

Exklusivt mode på Röda Korset

Röda Korset har inlett ett samarbete med Stureplansgruppen, som donerar kvarglömda saker som gästerna på deras nattklubbar har valt att inte hämta igen. I den nya butiken på Hornsgatan 56 i Stockholm, finns plagg från bland annat Marc Jacobs, Versace och Jimmy Choo. Det är handplockade vintageplagg med hög modegrad.

- Vi vill inspirera till ansvarsfull shopping, säger butiksledaren Erika Olofsson.

Madeleine Wallgren

Martin Frey, vd för Blocket

Foto: Blocket

Allt fler säljer begagnat

Allt fler säljer andrahandsvaror på nätet. Det visar en undersökning som Handelns Utredningsinstitut (HUI) gjort. Den privata andrahandsmarknaden ökade med 7 procent under kvartal tre 2012 jämfört med detaljhandels tillväxt om 2,8 procent.

- Allt fler ser det som självklart att först kolla andrahandsmarknaden innan man köper nytt, säger Martin Frey, vd för Blocket i ett pressmeddelande.

Möbler är den största kategorin inom begagnathandel mellan privatpersoner med 22 procent av alla annonser följt av bilar som står för 15 procent.

Martin Söderberg

Brunkebergs Bageri

Foto: Google

Bullar skänks till Frälsningsarmén

Brunkebergs Bageri är ett av de livsmedelsföretag som bidrar till att svinnet av mat minskar. Bröd och bullar som inte säljs i bageriet under dagen, läggs i frysen och hämtas sedan några gånger i veckan av Frälsningsarmén.

- Det är ju bättre att någon annan får glädje av bröden än att vi slänger dem, vi kan ju inte sälja dem dagen efter ändå och eftersom de är frysta bevaras de väl, berättar Oscar Målevik, bagare på Brunkebergs Bageri som i dagarna firar tioårsjubileum.

Louise Roth

Fanny Bergström Buller och Daniel Buller cyklar till kyrkan

Ekologiska bröllop

Återanvänd din släktings gamla bröllopsklänning eller kostym så

Närproducerad mat på menyn, second handkläder och cykel till kyrkan. För Fanny Bergström Buller och Daniel Buller var det självklart att gifta sig klimatsmart. Det behöver inte vara svårt att ha ett ekobrällöpp - återanvänd, återvinn och tänk ekologiskt.

Fanny och hennes man Daniel gifte sig hösten 2011 i Hönsätters kapell i Hällekis. Daniel är uppvuxen i området men valet av plats var främst ur miljösynpunkt.

- Det finns en tågstation i Hällekis vilket innebar att gästerna hade möjlighet att lämna bilen hemma, säger Fanny. Gästerna kunde promenera mellan kyrkan, festlokalen och boendet.

Bröllopsinbjudan trycktes på klimatkomputerat papper där delar av avgiften går till organisationer som arbetar för en bättre miljö.

- Trenden med ekologiska bröllop växer sakta men stadigt, säger Katharina Brunat, grundare av ecobride.se, en hemsida med inspiration för ekobrällöpp.

Redan för några år sedan var bröllop med miljötank stort i USA. För Katharina var det förvånande att hon

inte hittade information om det någonsins i Sverige.

- Bland alla svenska böcker som behandlar bröllop hittade jag inte en enda som tog upp ekologiska alternativ eller hur det går att tänka miljömedvetet och etiskt.

Hon bestämde sig då för att själv skriva en bok på temat. 2010 kom boken JA! Er guide till ett etiskt och ekologiskt bröllop ut.

Stora bröllopsmässan

I februari nästa år är det stor bröllopsmessa i Malmö. I en av monterarna kommer kyrkoherde Per Håkansson från Svenska Kyrkan i Malmö att finnas på plats. De håller just nu på att ta fram en guide för billigare och mer ekologiskt hållbara bröllop. Per, som också arbetat med miljöfrågor kom på idén efter att ha gått på flera påkostade brölloppsfester där brudparen ibland lagt ner flera hundra tusen kronor.

- Vi vill med guiden erbjuda något annat än de kommersiella jippon det lätt kan bli, säger Per.

Guiden kommer innehålla tips på allt från ekologiska skräddare till smeder som återanvänder guld.

Utbudet av ekologiska kläder är ännu relativt begränsat så därför val-

de Fanny och Daniel att köpa kläder som de kunde återanvända vid andra tillfällen. I håret hade Fanny en coiffe tillverkad av tyg från gamla hattar och kläder.

- Produktion av kläder kräver stora mängder vatten och kemikalier, säger Fanny. Genom att välja kläder som vi kan ha vid andra festtillfällen används jordens resurser på ett bättre sätt.

Katharina Brunat beskriver kläindustrin som en av de smutsigaste och ger i sin bok avskräckande exempel på textilfabriker där personal och djur tar skada. Att återanvända sin mammas bröllopsklänning, köpa second hand eller sy av återvunnet material är det mest hållbara enligt henne.

Till bröllopsmiddagen valde Fanny och Daniel en lokal leverantör som lagade ekologisk, närproducerad mat.

- Det är roligare om maten har en anknytning till området och att det finns en historia bakom varje rätt, säger Fanny.

Bordsdekorationen köpte de av en lokal trädgårdsodlare, ljusstakarna hade de lånat ihop av slakten och vaserna var gjorda av återvunnet fönsterglas.

- Självklart lämnade vi glasflaskor och pappkartonger som blev över

från festen till återvinning, fortsätter Fanny.

Fanny och Daniel valde att vänta med sin bröllopsresa och gjorde istället en längre rejäl resa ett år senare.

- Vi flög till Sydamerika där vi stannade en månad, berättar Fanny.

De reste enkelt och bodde några dagar på ett Ecolodge vid Titicacasjön i Bolivia, där lokalbefolkningen erbjöds arbete med schyssta villkor. Byggnaderna var uppförda i återvunnet material, solenergi gav varmvatten och de tog tillvara på avloppsvattnet som renades och återanvändes.

Svenska kyrkans guide är klar i mitten av januari. Tipsen är begränsade till butiker och företag i Malmöområdet men kyrkoherde Per Håkansson hoppas den kommer inspirera andra församlingar runt om i Sverige att göra likadant.

- I takt med att allt fler brudpar vill ha ett så personligt bröllop som möjligt så ökar intresset för ekobrällöpp, säger Katharina Brunat.

Nästa år hoppas hon på det första kungliga ekobrällöppet då prinsessan Madeleine och Chris gifter sig. Kanske kan Madeleine återanvända sin systers bröllopsklänning från 2010?

Frida Melin

Foto: Monika Manowska

på väg framåt

kan du spara in på både utgifterna och miljön

Så enkelt ordnar du ditt eget ekologiska bröllop

Fannys fem bästa tips

- Tänk igenom var du väljer att gifta dig. Ju mer avlägsen plats desto svårare för gästerna att transportera sig på ett hållbart sätt.
- Välj kläder som kan användas mer än en gång.
- Duka efter säsong
- Välj ekologisk och närproducerad mat med råvaror utifrån säsong.
- En schysst bröllopsresa. Undvik all inclusive-hotell som inte är schysst för miljön och lokalbefolkning.

Katharinas fem bästa tips

- Välj leverantörer som tänker på helheten. Både miljö och etik genom hela produktionscykeln.
- Välj efter säsong (mat, blommor och dekor)
- Uppmuntra era gäster till medvetna val (samåkning, hållbara presenter)

- Låna istället för att köpa nytt. (Kläder, linne, porslin, smycken)
- Återanvänd. Köp second hand eller använd sådant ni redan har.

Återvinn, återanvänd och tänk ekologisk

- www.ecobride.se Inspiration och tips för ekologiska bröllop
- www.delistockholm.se Erbjuder ekologiska bröllopsmenyer
- www.ekologiskshopping.se Handla ekologiskt inför bröllopet
- www.ecohair.se Fixa bröllopsfrisuren utan hälso- och miljöfarliga kemikalier
- www.vigseling.nu Beställ ringen av återvunnet guld och gröna ädelmetaller
- www.artandeco.se Beställ redesignade bröllopskläder av återanvänt material

Återanvänd släktingars bröllopsaker

Foto: www.ecobride.se

Dalabyn som blev hippieland

Invånarna i Jordskeppet har valt en grön och självförsörjande livsstil

I Skattungbyn i Dalarna har en ny grön våg svept in.

- Vi vill leva det levande livet, säger Marcus Skoog känd som snickare i "Hippieland", en dokumentär om det ekologiska livet i byn.

Ekobyn har bara 325 invånare och har byggts upp av energisnåla hus tillverkade av bildäck. Människor från hela landet har bosatt sig med den gemensamma drömmen att leva tillsammans i hållbarhet.

- På 70-talet kom hippieserna och idag, 40 år senare sveper en ny grön våg in över Sverige, fortsätter Marcus Skoog.

När Sveriges mest kända ekoby Skogsnäs lades ner så förflyttades engagemanget till Skattungbyn. Mora Folkhögskola startade upp kursen Ekologisk odling och Hållbar livsföring, som lockar flertalet elever från hela landet årligen. Eleverna får ta del av kunskaper i självhushållning, skörden i ett rotat kretslopp samt läran av gamla hantverkstekniker.

Marcus Skoog är en av de som deltagit i kursen och har bidragit med sina snickarkunskaper.

- Efter avslutad kurs väljer en del att stanna kvar för att bosätta sig och man kan hitta en hel del sköna personer i skogen.

Den ekoby som byggts upp av passiva hus som inte är uppkopplade till kommunalt vatten, el eller liknande benämns som Jordskeppet. För att ekobyn ska kunna leva kvar så bedrivs den som en ideell förening. Här lever volontärer tillsammans i kollektiv under olika perioder av året i utbyte mot mat och husrum av sin gårdsvärd.

- Det kan vara skitjobbigt, men det blir vad man gör det till. Det innebär oftast ett hårt arbete, problemlösning-

ar, onda ryggar och skit under naglarna, berättar en tidigare volontär.

De unga och entusiastiska volontärerna gör ett hårt arbete och likt hippie-tiden på 70-talet skapar livsstilen en oundviklig konflikt med det vanliga samhället.

I Skattungbyn har invånare med tiden visat intresse för Jordskeppet då flertalet valt att gå kursen på Mora Folkhögskola och ser det nu positivt med att den lilla byn gästas av folk från hela landet. Årligen arrangeras en gemensam inspirationsfestival med teman som miljövänlig- och drogfrihet. Det är en helt gratis tillställning och de bjuder in byns invånare som många innehar en musikalisk begåvning.

- Det är det stora och genuina intresset för den ekologiska livsstilen som lockar till att leva ett liv i Jordskeppet, ett hem som byggts för att existera i samklang med naturen. Trots att det kan vara inre stridigheter om ekonomi och arbetsfördelning så är det värt allt slit och alla konflikter för vi får uppfylla en gemensam dröm tillsammans och leva fullt ut i vår ekologiska livsstil, berättar volontären Anna.

Kollektivet är ett av landets 20 och bedrivs som en mindre farm med odlingar av grönsaker och olika bärsorter. Här lever djur som får, höns och hundar på gården som är placerad mitt ute i skogen.

- Tack vare lanthandeln i byn och den ekologiska inköpsbutiken så skapar det förutsättningar till en möjlig intäktskälla för att kunna leva det fria livet här, säger Marcus Skoog. Jag byggde även min egen vagn under skoltiden som blev mitt studentrum vilket var riktigt häftigt.

Katarina Walsberg

Odlade grönsaker och bär säljs i byns lanthandel och är en välkommen inkomstkälla.

Foto: Google

Foto: Kris De Curtis

För Tanja Dyredand handlar julen om tradition och igenkänning. – Vi har mycket pynt hemma som vi har haft i över tio år, säger Tanja.

Hon firar en grön jul i år

Försöker köpa så lite nytt som möjligt

Julhandeln väntas slå rekord i år igen. Det nuvarande rekordet från 2011 på 64,8 miljarder kronor förväntas öka med 1,5 procent enligt en rapport från HUI Research. Det betyder att svenskarna i år kommer att lägga 66 miljarder kronor på julmat, klappar, pynt och granar.

Men Tanja Dyredand, som driver sidan ekostil.se, kommer bidra med så lite som möjligt. I ett försök att göra av med så lite resurser som möjligt under ett år har hon valt att fira "en grön jul".

– I grunden är min inställning att varje köp jag gör ska påverka miljön så lite som möjligt. Om det finns en ekologisk julskinka och en "vanlig", varför ska jag då inte välja den ekologiska? undrar Tanja.

Under det ekologiska året hinner många högtider passera. Det svåra, enligt Tanja, är inte att få tag på miljövänliga alternativ, utan att planera. Inför starten av ekostil.se sonderade Tanja terrängen för att hitta passande affärer och produkter redan innan hon startade.

– Det krångliga är att man kanske kommer på sig själv att "jävla, jag måste ha en klänning till julafton" när man gör sin sista julhandling. Att jag då vet vilka vintage-butiker som har bäst utbud underlättar något enormt.

Med drygt nio miljoner invånare

betyder siffrorna från HUI att svensken i snitt kommer spendera 7000 kronor på allt som behövs för den perfekta julen. Ett sätt att få ner kostnaderna är att handla miljövänligt. Tonårsföräldern kan till exempel spara upp till 400 kronor på att köpa "FIFA 13" på Blocket istället för i butik. Smarta mobiltelefoner, nya i kartong, går för halva priset, och för den som gillar kläder finns det en uppsjö kläder i nyskick till bra pris.

– Jag har en dotter som så klart önskar sig prylar i julklapp och på just den

fronten kommer jag fuska lite. För egen del blir det dock inga lyxiga klappar till mig själv, berättar Tanja.

Tradition inte trender

Varje år ser vi reklam efter reklam med julpynt som är nytt för säsongen. Är inte den

klassiska adventsstaken tillräcklig?

– För mig handlar julen mycket om tradition och igenkänning. Vi har mycket pynt hemma som vi haft i över tio år. Det är ju det som skapar julkänsla – att det är lite samma sak varje år. Julen handlar om tradition, inte om trender. Att det dessutom är miljövänligt att återvinna pyntet är bara en bonus. Och inte en så liten sådan heller.

För den "pyssliga" personen finns det goda möjligheter att göra miljö-

Så fixar du en eko-jul

Mona Wallin är Webbredaktör på Naturskyddsföreningen. Här är hennes bästa tips för en eko-jul.

Granen

- Om man har en trädgård är det bästa man kan göra att ha en permanent gran. En permanent gran kan återvinnas år efter år och behöver aldrig kastas ut. Du sparar både på miljön och pengarna.
- Försök få tag på en närodlad gran. De flesta granar som säljs i Sverige kommer från Danmark. Fråga försäljaren efter en svensk gran.
- Hugg din egen gran. Det är olagligt att hugga ned en gran utan markägarens tillstånd men man kan fråga ifall man kan få en som ändå ska röjas bort, till exempel från en kraftledningsgata.

Julmarknaden

- Schysst Jul – den rättvisa och ekologiska julmarknaden.
- Forum Syd och Studieförbundet är huvudarrangörer för julmarknaden där du kan köpa "klappar tillverkade med respekt för mänskliga rättigheter och miljö". Pågår 1-2 december i Brygghuset, Norrtullsgatan 12N.

Julklapparna

- Plantera ett träd i Vi-skogen. Fem träd kostar 100 kr och hjälper till att mildra effekterna av klimatförändringarna i Afrika.
- Blingo.se säljer färgglada barnkläder tillverkade i 100 % certifierad ekologisk bomull.
- Second Hand. Återvinn dina egna prylar och ge bort eller gå till någon av de många Second Hand-affärer som finns i landet.
- Handla begagnat på internet. Utbudet är i princip lika stort som i butik och priserna är bättre.
- Presenterna slås förslagsvis in i tidningspapper för en minimal miljöpåverkan.

Maten

- Taket Hornstull, Hornsbruksgatan 4. Restaurang Taket i Stockholm erbjuder ett helt ekologiskt julbord.
- Nästan alla mataffärer har idag fullgod ekologiska alternativ till det traditionella julbordet.

vänliga val, till exempel göra om någon av tidigare års pyssel. Kanske kan förra årets tomte målas om och smyckas ut lite extra istället för att kastas ut till förmån för en ny. Julblommor finns och i miljövänliga

alternativ. Tanja har precis köpt årets första blommor och pyssel.

– Jag har köpt rättvisemärkta växter. Då vet jag att fler än jag får förutsättningen att fira en bra jul.

Simon Lundegård Lublin

Återanvänd din julgran

För den som vill låta granarna stå kvar i skogen har IKEA nu lanserat en julgran tillverkad i wellpapp. Granen går att fälla ihop till ett platt paket och det ingår även dekorationer i papp. Tanken är att granen ska kunna återanvändas till nästa jul.

Frida Melin

Vi undrar...

Skulle du kunna tänka dig att köpa en wellpappgran?

Alexander Holm, 34, museiarbetare, Aspudden

– Nej, det skulle jag inte, det är viktigt för julstämningen att ha en riktig gran. Men vid närmare eftertanke så är det klart att jag skulle kunna avstå från mina behov för att hjälpa till att rädda vår planet.

Evgenia Luschenko, 52, psykolog, Danderyd

– Ja det skulle jag kunna tänka mig. Men kanske bara ett eller två år för sedan skulle jag sakna den riktiga granen, främst lukten. Det blir kanske inte så miljövänligt då?

Victor Lundström 25, barnskötare, Stockholm,

– Nej, jag tror inte det. Jag brukar inte ha gran men om jag skulle ha en skulle jag ha en riktig på grund av doften. Inget går upp mot doften av en riktig julgran. Jag diggar doften av julgran.

Lars Strandberg, 65, journalist, Stockholm

– Nej, nej! Absolut inte. Jag är alldeles för traditionell. Dessutom kan man ju återvinna naturgranar nu för tiden.

Rebecca Cannerfelt, 29, chefredaktör, Stockholm

– Nej, vi har använt riktigt gran i familjen sedan jag var liten. Det är nostalgi över den, att kunna klä den med vackra julgranukulor och känna doften från den. Det finns inget behov att byta ut den.

